

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Katedra sociální a kulturní antropologie

Počet stránek: 67

Bakalářská práce

Komparace vztahů k lyžování v generační perspektivě

Jakub Kovář

Vedoucí práce Mgr. Tomáš Retka, Ph.D.

2022

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jakub Kovář**
Osobní číslo: **H19257**
Studijní program: **B0314A250013 Sociální a kulturní antropologie**
Téma práce: **Komparace vztahů k lyžování v generační perspektivě**
Zadávací katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

V bakalářské práci se student bude věnovat pohledu na vztah a podobu lyžování u dvou generačních skupin. Porovná přístupy a možnosti realizace této rekreační aktivity v souvislosti s možnostmi doby u osob starších 40 let a u věkové kategorie kolem 20 let. Zaměří se na důvody výběru tohoto sportu a také na ekonomické možnosti, které tuto aktivitu ovlivňují. Využije konceptualizaci kapitálů Pierra Bourdieuho.

Při výzkumu bude použita zejména kvalitativní metodologie, a to především polostrukturované rozhovory.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
2. Flousek, J. 2016. *Vliv lyžování na horskou přírodu: shrnutí současných poznatků a stav v Krkonoších*. Vrchlabí: Opera Corcontica.
3. Novotná, H. eds. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií 2019.
4. Sekot, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada. Sociologie (Grada).
5. Sekot, A. 2003. *Sport a společnost*. Brno: Paido.
6. Slavík, H. 2020. *Naše hory, lyže, sníh*. Praha: WWA Photo.
7. Špalková, G. 2007. *Bílé stopy na českém západě: historie lyžování na Šumavě, Plzeňsku a Domažlicku*. Plzeň: Starý most.
8. Volák, J, Mikula, L. 2009. *Freeskiing: newschool lyžování*. Praha: Grada.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Retka, Ph.D.

Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2022**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2021

Prohlášení autora

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

Budislav 31. 3. 2023

.....

Jakub Kovář

NÁZEV

Komparace vztahů k lyžování v generační perspektivě

ANOTACE

Bakalářská práce pod názvem „Komparace vztahů k lyžování v generační perspektivě“ se zabývá pohledem na vztah a podobu lyžování u dvou generačních skupin. Hlavním tématem je porovnání přístupů s možnostmi doby u osob od 18 do 29 let a osob starších 40 let. Avšak tato bakalářská práce se zaměřuje i na historii a současnost lyžování, přičemž se namátkou zajímá i o problémy spojené s koronavirovou pandemií / COVID-19, která výrazným způsobem promluvila i do provozování (sjezdového) lyžování. Stěžejním bodem této práce je poté i zaměření se na důvody výběru tohoto sportu s ohledem na ekonomické možnosti, které tuto sportovní aktivitu ovlivňují. V teoretických přístupech vycházím z konceptu Pierra Burdieuho a sociologie sportu. Při výzkumu je použita především kvalitativní metodologie, a to polostrukturované rozhovory. Cílem práce je zjistit rozdíly ve vnímání lyžování u dvou zmíněných věkových kategorií. Příklad jako srovnávací věková skupina dvou stěžejních generací slouží lidé od 30 do 39 let.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ekonomické možnosti, lyžování, komparace, generační perspektiva, vztah, rekreační forma, sportovní aktivita

TITLE

Comparison of Relationships to Downhill Skiing in a Generational Perspective

ANNOTATION

The Bachelor thesis entitled "Comparison of relationships to skiing in a generational perspective" looks at the relationship and form of skiing in two generational groups. The main theme is the comparison of approaches with time opportunities for those aged between 18 and 29 and those aged over 40. However, this bachelor's thesis also focuses on the history and present of skiing, taking a random interest in the problems associated with the coronavirus pandemic, which also spoke prominently about the operation of (downhill) skiing. The focus of this work is then on focusing on the reasons for choosing this sport with regard to the economic possibilities that affect this sporting activity. In theoretical approaches, I am based on the concept of Pierre Bourdieu and the sociology of sport. The research uses mainly qualitative methodology, namely semi-structured conversations. The aim of the work is to find out the differences in perception of skiing between the two mentioned ages. People aged between 30 and 39 serve as the comparative age group of the two pivotal generations.

KEYWORDS

Economic possibilities, skiing, comparisons, generational perspective, relationship, recreational form, sports activity

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat svému vedoucímu Mgr. Tomáši Retkovi, Ph.D., za vedení práce, včetně dalších podnětných a cenných rad při dokončování bakalářské práce. Kromě toho poděkování patří také PhDr. Lívii Šavelkové, Ph.D., jakožto osobě, která se zaměřuje právě na antropologii sportu. Díky samozřejmě také patří všem informantům/respondentům, kteří rovněž napomáhali při tvorbě závěrečné práce mého bakalářského studia na Katedře sociální a kulturní antropologie svými výpověďmi. Za podporu při studiu jsem v neposlední řadě vděčný i mé rodině.

Obsah

1.	Úvod	11
2.	Metodologie	14
2.1	Představení výzkumu	14
2.1.1	Kvalitativní fáze – rozhovory	14
2.1.2	Kvantitativní fáze – anketa	16
2.2	Výzkumné otázky	16
2.3	Metody, fáze a průběh výzkumu	17
2.4	Výzkumné lokality	18
2.5	Představení informantů	19
2.5.1	Představení „nelyžařů“	19
2.5.2	Představení lyžařů a bývalých lyžařů	20
2.5.3	Představení provozovatelů a zaměstnanců lyžařských areálů	22
2.5.4	Představení skialpinisty	23
2.6	Etika výzkumu a sebereflexe výzkumníka	23
3.	Teoretické přístupy	24
3.1	Sociologie a antropologie sportu	24
3.2	Koncepty Pierre Bourdieuho	25
3.3	Historie a sociální aspekty lyžování	26
3.3.1	Stručná historie lyžování	26
3.3.2	Ekonomické možnosti a lyžařské podmínky	28
4.	Rozhovory	31
4.1	Rozhovory s nelyžujícími osobami	31
4.1.1	Analýza nasbíraných dat	31
4.1.2	Generační rozdíly	32
4.2	Rozhovory s lyžaři / bývalými lyžaři	33
4.2.1	Analýza získaných dat	33

4.2.2	Generační rozdíly	35
4.2.3	Věková skupina od 30 do 39 let.....	37
4.3	Rozhovory s provozovateli/zaměstnanci lyžařských středisek	38
4.3.1	Analýza nasbíraných dat.....	38
4.4	Rozhovor se skialpinistou	41
4.4.1	Analýza nasbíraných dat.....	41
5.	Anketa.....	43
5.1	Představení ankety	43
5.1.1	Shrnutí výsledků ankety – „nelyžaři“	46
5.1.2	Shrnutí výsledků ankety – lyžaři / bývalí lyžaři	47
5.2	Výsledky ankety v lokalitě Jeseník	48
5.2.1	Výsledky u „nelyžařů“	48
5.2.2	Výsledky u lyžařů / bývalých lyžařů.....	50
5.3	Výsledky v lokalitě Litomyšl.....	53
5.3.1	Výsledky u „nelyžařů“	54
5.3.2	Výsledky u lyžařů / bývalých lyžařů.....	55
5.4	Srovnání obou lokalit.....	58
6.	Závěr	59
7.	Seznam použité literatury a internetových zdrojů	63
8.	Seznam příloh.....	65
9.	Pracovní struktura otázek.....	66
9.1	Struktura rozhovoru s „nelyžaři“	66
9.2	Struktura rozhovoru s (bývalými) lyžaři	66
9.3	Struktura rozhovoru s provozovateli a zaměstnanci lyžařských středisek	66
9.4	Struktura rozhovoru se skialpinistou.....	67

Seznam tabulek

1. Tabulka č. 1 Zastoupení informantů (viz strana 15)
2. Tabulka č. 2 Zastoupení respondentů (viz strana 16)
3. Tabulka č. 3 Počet skupin osob v jednotlivých lokalitách (viz strana 43)
4. Tabulka č. 4 Zastoupení respondentů v jednotlivých lokalitách (viz strana 45)
5. Tabulka č. 5 Počet zúčastněných v rámci ankety (viz strana 46)
6. Tabulka č. 6 Nejčastěji slýchané odpovědi u „nelyžařů“ (viz strana 47)
7. Tabulka č. 7 Nejčastěji slýchané odpovědi u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 48)
8. Tabulka č. 8 Zastoupení respondentů v Jeseníku (viz strana 48)
9. Tabulka č. 9 Výsledky u druhé otázky (ankety) u nelyžařů (viz strana 49)
10. Tabulka č. 10 Výsledky u třetí otázky (ankety) u „nelyžařů“ (viz strana 49)
11. Tabulka č. 11 Výsledky u čtvrté otázky (ankety) u „nelyžařů“ (viz strana 50)
12. Tabulka č. 12 Výsledky druhé otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 51)
13. Tabulka č. 13 Výsledky třetí otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 52)
14. Tabulka č. 14 Výsledky čtvrté otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 53)
15. Tabulka č. 15 Zastoupení respondentů v Litomyšli (viz strana 53)
16. Tabulka č. 16 Výsledky druhé otázky (ankety) u „nelyžařů“ (viz strana 54)
17. Tabulka č. 17 Výsledky třetí otázky (ankety) u „nelyžařů“ (viz strana 54)
18. Tabulka č. 18 Výsledky čtvrté otázky (ankety) u „nelyžařů“ (viz strana 55)
19. Tabulka č. 19 Výsledky druhé otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 56)
20. Tabulka č. 20 Výsledky třetí otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 57)
21. Tabulka č. 21 Výsledky čtvrté otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů (viz strana 57)

1. Úvod

Když jsem začal přemýšlet o bakalářské práci, nebyl jsem si jist tématem mé závěrečné práce v rámci studia na FF Univerzity Pardubice (obor Sociální a kulturní antropologie). Jedná-li se tu o sociální vědu, tak by se jistě měla týkat určitým způsobem právě člověka, protože je předmětem sociálních právě studium člověka/lidstva. Přičemž jsem postupně dospíval k názoru propojit téma bakalářské práce s mým já.

Poté nastal moment, kdy mi byl jasný výběr tématu, je blízký sportu, konkrétně sportu, při kterém vám v těle běhají endorfiny. Jistě, lyžování je jistým způsobem provázáno s mým já. Ale stále mi nebylo úplně jasné přesné zaměření závěrečné práce. Zabýval bych se vztahem k lyžování. Ale chtělo by to ještě trochu ozvláštnit – zařadit do výzkumu metodu, která se objevuje v sociálních vědách a jejich výzkumech. Konkrétně, jakých vztahů k lyžování by se to mělo týkat. Jasně, srovnávání (komparace) je zajímavý způsob nahlížení. Ostatně pro sociální vědy je komparace/srovnávání příznačná/é. Měl jsem specifikované zaměření na vztah a komparaci. Ještě chyběl předmět, v kterém bych vztahy mohl srovnávat. Generace je pojmem, o který se antropologie (obor, který studuji) jistým způsobem zajímá. A tak jsem dospěl k závěru, že téma mé bakalářské práce se bude nazývat: *Komparace vztahů k lyžování v generační perspektivě*.

Výběr tohoto tématu bakalářské práce ovlivnila i skutečnost, že sport je mou velikou vášní, zejména mě přitahují adrenalinové aktivity. Sportovní odvětví (sjezdové) lyžování (a všechny jeho disciplíny) je vlastně určitým druhem turistiky (Sekot 2008: 7), která se někdy ocitá na hraně možností. To je moment, kdy již riskujete, a nemusí to tak dobře dopadnout.

Nyní bych se už soustředil na definování pojmů, které jsou obsaženy v názvu mé bakalářské práce. Jak už je z názvu patrné, tak hlavní roli tu hrají pojmy jako je *lyžování, vztah, generační perspektiva* (což si můžeme prvně definovat jako dvě slova) a *komparace*.

Nejprve bych se zaměřil na pojem *lyžování*, pod kterým se dá představit mnoho disciplín (Volák, Mikula 2009: 13-14). Kromě toho dochází k dalším rozšiřováním a prohlubováním v lyžařském sportu, příkladem může být nezadržitelná popularizace skialpinismu¹. Nicméně v mé práci se zabývám především sjezdovým lyžováním.

¹ To se projevilo zejména při koronavirové pandemii / COVID-19, kdy lidé v podstatě „neměli“ možnost lyžovat, tak si mnozí půjčili skialpy.

Dále bych přiblížil výraz *vztah*, který se dělí na primární a sekundární, kdy je právě ten sekundární brán jako méně důležitý, oproti tomu primárnímu (Petrušek 2017). Stejně tak jako předchozí slovo, i toto je pojem širšího rozsahu. I když dalo by se to brát i jako určitý postoj k osobě či věci (v mém případě ke sjezdovému lyžování).

Následovalo slovní spojení *generační perspektiva*, to bych si ovšem rozdělil na dvě slova: generace a perspektiva. Podle Aleše Kabátka na stránkách *Sociologické encyklopedie* znamená pojem *generace* následující:

„*velká, soc. diferencovaná skupina osob, které jsou spojené dobově podmíněným stylem myšlení a jednání a prožívající podstatná období své socializace ve shodných historických a kulturních podmínkách [...]*“ (Kabátek 2020).

Výraz *perspektiva* z latinského jazyka se dá pak chápat jako určitý pohled nahlížení na danou situaci (Slovník cizích slov 2022).

„Posledním“ klíčovým slovem (které je třeba definovat) je *komparace*, v češtině stručně definované jako „srovnávání“. V tu chvíli dochází k porovnávání různých pojmů atd., přičemž se uvažuje převážně o jejich podobnostech a rozdílnostech (Vodáková 2017).

V této práci budu tedy srovnávat vztahy/postoje/názory v generační perspektivě (u třech generací / věkových skupin / věkových kategorií).

Má bakalářská práce se skládá ze osmi kapitol. V *Úvodu (kapitola č. 1)* se soustředím na přiblížení tématu práce, rovněž se snažím stručně vylíčit obsah závěrečné práce. Pokračuji *2. Metodologií (kapitola č. 2)*, kde přiblížím výzkum čili obecněji popíši mnou využitě způsoby sběru dat, definuji výzkumné otázky. Kromě toho v této metodologické kapitole čtenáře seznámím s metodami, přiblížím fáze, průběh, zkoumané lokality a součástí bude i představení participujících informantů v mém bádání. Následně jsem rozebral využitě *Teoretické přístupy (kapitola č. 3)*. Další (důležitý) prostor je věnován analýze mnou provedených *Rozhovorů (kapitola č. 4)* a *Ankety (kapitola č. 5)*. Ke konci, v kapitole *Závěr (kapitola č. 6)* shrnuji výsledky mého provedeného bádání. Na úplném konci se vyskytuje *Seznam použité literatury a internetových zdrojů (kapitola č. 7)*, *Seznam příloh (kapitola č. 8.)*, které popisují strukturu jednotlivých rozhovorů v závěrečné práci užitých a *Pracovní struktury otázek (kapitola č. 9.)* – oddíly

Pokud se rozhodnete číst tuto práci, tak se dozvíte obecné informace o historii lyžování, ekonomických možnostech občanů [ve vztahu k tomuto sportu – (sjezdovému) lyžování],

lyžařských podmínkách v ČR i jinde ve světě. Především jsem zkoumal, jakým způsobem na tento zimní sport nahlíží lidé v různých věkových kategoriích, což budu následně i srovnávat. Zmiňuji i opatření týkající se epidemie COVID-19 a jejich vliv na provozování sjezdového lyžování, z čehož zřejmě pramení následná popularizace skialpinismu. A to proto, že bylo v té době sjezdové lyžování radikálně omezeno, a tak lidé přemýšleli o jiném způsobu vyžití, kterým se pro ně mohl stát právě skialpinismus.

2. Metodologie

Cílem této kapitoly je seznámit čtenáře se samotným výzkumem. Nejprve tedy obecně *představím výzkum*, který se dělil na dvě výzkumné strategie (*kvalitativní a kvantitativní*). Nepochybně čtenářům přiblížím *výzkumné otázky*, kterými jsem se ve výzkumu zaobíral. Rovněž popíši *metody, průběh a fáze výzkumu*. Dále vám také představím *výzkumnou lokalitu*, v které jsem já jako výzkumník výzkum realizoval. Tato kapitola obsahuje též *Představení informantů* v tomto výzkumu. V závěru této kapitoly č. 2 vám objasním *Etiku výzkumu a sebereflexi* mé osoby jakožto výzkumníka.

2.1 Představení výzkumu

Výzkum se týká komparace názorů/postojů/vztahů/ k rekreačnímu (sjezdovému) lyžování v generační perspektivě u rekreačních lyžařů. V kvalitativní části výzkumu jsme si informanty rozdělil do třech věkových skupin / generací / kategorií. U kvantitativní části (která zastupovala doplňující funkci) výzkumu jsem si respondenty rozdělil do sedmi věkových skupin (zhruba po deseti letech). V práci vycházím z dat, které jsem získal v průběhu svého výzkumu. Informanti (v případě kvalitativního způsobu sběru dat) byli vybíráni s uvážením tak, aby mně měli co říci z oblasti sjezdového lyžování a s ním souvisejících informací (anebo naopak odůvodnili, proč si sjezdové lyžování nevybrali). Naopak respondenti (v případě kvantitativního způsobu sběru dat) byli vybíráni náhodně v oblasti města Jeseník a Litomyšl. Ještě bych podotkl, že jsem ve svém výzkumu přednostně využíval kvalitativní způsob sběru dat (*Rozhovory – kapitola č. 4*), ale doplňující metodou byl, jak jsem již naznačil kvantitativní způsob sběru dat (*Anketa – kapitola č. 5*). V následujících dvou částech tohoto pododdílu čtenáře blíže seznámím s kvalitativní a kvantitativní částí mého výzkumu. Kromě tohoto bych měl říci, že výzkum byl prováděn v období koronavirové pandemie / COVIDu-19, což může znamenat, že byl tento výzkum částečně omezen.

2.1.1 Kvalitativní fáze – rozhovory

Rozhovory jsem prováděl nejen s lyžaři (20x), ale i s bývalými lyžaři (2x), kteří s touto aktivitou skončili kvůli věku² - celkem se jednalo o 22 informantů. Následně také s provozovateli (2x) a zaměstnanci lyžařských středisek/areálů (4x) – celkem 6 informantů, kteří pracují v oblasti lyžařského (sjezdového) sportu. Kromě toho, též s lidmi, kteří tuto zimní

² I když v mé (kvalitativní) části výzkumu se jednalo pouze o dva informanty (ženu a muže).

aktivitu neprovozují (7x). Jeden arch otázek směřoval na skialpinistu (1x) z toho důvodu, že o skialpinismus vzrostl v době tvorby mé práce zájem [ten mohl být způsoben právě epidemií COVIDU-19, protože v této době (nejen) sjezdové lyžování bylo radikálně omezeno]. Tudiž se otázky odlišovaly v závislosti na tom, koho jsem se zrovna tázal. Otázky u (bývalých) lyžařů a „nelyžařů“ se týkaly především dvou primárně sledovaných generací / věkových skupin. Pro doplnění a případné srovnání těchto dvou generací / věkových skupin sloužila třetí věková skupina. První generací / věkovou skupinou u kvalitativní metody sběru dat jsou tedy lidé od 18 do 29 let, pro niž používám ve zbytku práce označení „kolem 20 let“. Tato věková skupina nemá ještě takovou životní zkušenost jako osoby ve druhé věkové skupině. Druhou zkoumanou skupinou jsou lidé od 40 let svého věku až do sklonku života. Osoby v této věkové skupině zažili širší spektrum časových období než předchozí věková skupina. A proto se postoj k (ke sjezdovému) lyžování mohou lišit. Třetí doplňující věkovou skupinou jsou lidé od 30 do 39 let, a tak může tato skupina sloužit jako určité srovnání mezi už dvěma zmíněnými věkovými kategoriemi.

V textu práce také odkazuji na osoby, které v *Představení informantů* nenaleznete. To je proto, že jsem se data rozhodl získávat také online. A to tak, že jsem otázky, které se vyskytují v rozhovorech nahrál na webové stránky (<https://www.surveio.com/cs/>). Internetovou adresu této online formy sběru dat jsem poté šířil pomocí sociálních sítí. Pomocí této techniky jsem dostal zpětnou vazbu od 35 lidí (10 „nelyžařů“ a 25 (bývalých) lyžařů). Prostřednictvím rozhovorů jsem se tázal celkem 36 lidí (sedmi „nelyžařů“, dvaceti aktivních lyžařů, dvou bývalých lyžařů, šesti provozovatelů/zaměstnanců lyžařských areálů a jednoho skialpinisty). Celkově jsem tedy získal data od 71 informantů, ale cennějšími od 36 lidí. Blíže se dozvíte o rozhovorech v kapitole č. 4.

Zastoupení informantů	
Skupiny osob	Počet informantů
Lyžaři	20
Bývalí lyžaři	2
„Nelyžaři“	7
Provozovatelé lyžařských středisek	2
Zaměstnanci lyžařských středisek	4
Skialpinista	1

Tabulka č. 1: Zastoupení informantů

Zdroj: Autor bakalářské práce

2.1.2 Kvantitativní fáze – anketa

Anketu jsem při výzkumu realizoval ve dvou lokalitách. Nejprve tomu tak bylo na terénní praxi (v rámci studia) v okolí města Jeseník (40 respondentů). A poté jsem ji využil v oblasti mého bydliště, konkrétně v Litomyšli (též 40 respondentů). V každé z oblastí jsem v průběhu realizace ankety oslovil 40 lidí (snažil jsem se, aby to bylo vyvážené z hlediska pohlaví). Kromě toho jsem měl tuto anketu vymezenou i věkem, respektive v již zmíněné anketě jsem si s pomocí mého vedoucího Mgr. Tomáše Retky, PhD. určil několik věkových skupin, které se neshodují s kvalitativní částí výzkumu (Rozhovory). U věkových skupin jsem se rovněž snažil, aby byl počet jednotlivých věkových skupin vyvážený (což se ne vždy podařilo). V kvantitativní metodě sběru dat jsem se ptal na 4 jasné otázky. Podrobněji se o anketě dočtete v kapitole č. 5.

Zastoupení respondentů			
Jeseník (a okolí)		Litomyšl	
Skupiny osob	Počet respondentů	Skupiny osob	Počet respondentů
„Nelyžaři“	13	„Nelyžaři“	13
Bývalí lyžaři	13	Bývalí lyžaři	17
Lyžaři	14	Lyžaři	10

Tabulka č. 2: Zastoupení respondentů

Zdroj: Autor bakalářské práce

2.2 Výzkumné otázky

V této podkapitole bych také uvedl výzkumné otázky, které zodpovím v závěru své práce prostřednictvím výsledků svého výzkumu. Jedná se o dvě následující otázky:

1. Jak informanti z různých generací (dvou sledovaných) vnímají změny podob lyžování v průběhu svého života?
2. Jak informanti vnímají ekonomickou náročnost této aktivity?

Nyní bych si dovilil trochu dovysvětlit uvedené otázky, aby nedošlo k určitým omylům. Nejdříve tedy k dovysvětlení první výzkumné otázky. Pakliže mám srovnat dvě generace, tak je dosti zřejmé, že každá z těch generací vyrůstala v trochu jiné době. Tudíž je více než pravděpodobné, že i technologie (nejen technologie) v lyžování se mezi těmito generacemi určitým způsobem vyvíjela/lišila. Je zde časový posun, který způsobil (a stále způsobuje) vývoj,

protože s plynutím času přichází i změny. První otázka se týká změn podob lyžování u zmíněných věkových kategorií. Pro porovnání a doplnění může posloužit i třetí věková skupina (30-39 let).

U druhé výzkumné otázky hraje důležitou roli slovo ekonomické. V životě je pramálo produktů/služeb, jež jsou zdarma. A proto ekonomické možnosti jedinců do značné míry podmiňují tuto rekreační aktivitu, kterou je lyžování. Poněvadž je zapotřebí k lyžování vybavení, doprava, strava, (případně) ubytování (pokud v lyžařském areálu nejste jen na „skok“), jízdenka na vleky/lanovky, v neposlední řadě čas a umění lyžovat. Tudíž záleží na mnoha aspektech, v kterých jistě hrají ekonomické možnosti důležitou roli. Důležité je poté porovnat důležitost těchto ekonomických možností u obou sledovaných generací (kolem 20 let a věkové skupiny nad 40 let), které se vlivem rozdílnosti doby liší.

2.3 Metody, fáze a průběh výzkumu

Ve svém výzkumu jsem použil, jak kvalitativní, tak i kvantitativní způsob sběru dat. V antropologii je kladen větší důraz na kvalitativní způsob sběru dat, poněvadž při tomto způsobu sběru dat dochází k mnohem většímu kontaktu se zkoumaným subjektem. Včetně získání mnohem podrobnějších dat při výzkumné činnosti, i když co se týče počtu, tak data nemusí být tak početná/obsáhlá. Tato data jdou spíše k jádru věci. Zajímají se tedy o hloubku zkoumané věci. Například konkrétní publikace (*Metody výzkumu ve společenských vědách*) od Hedviky Novotné a spol. charakterizuje kvalitativní výzkumnou strategii jako něco, co se:

„soustředí na detaily, odlišnosti, zachycení plurality a diverzity, které nám mohou odkrýt povahu a příčiny studovaného jevu či fenoménu“ (Novotná, Špaček a spol 2019: 30).

Naopak u kvantitativní výzkumné strategie je:

„cílem výzkumu přinést takové poznání, které je možné spolehlivě zobecnit, ať již na širší populaci, či na určitou kategorii jevů“ (Novotná, Špaček a spol 2019: 29).

Já osobně jsem využíval polostrukturované rozhovory (kvalitativní způsob sběru dat) a anketu (kvantitativní způsob sběru dat).

Můj výzkum v rámci dokončování bakalářského studia na FF Univerzity Pardubice by se dal rozdělit na několik fází. První fází byl vlastně samotný výběr tématu bakalářské práce,

který byl z určité části jasný. Věděl jsem, že se chci v závěrečné práci zabývat něčím, co mě naplňuje, což se může zdát v jistých ohledech složité. Avšak s upřesněním tématu mi pomohla PhDr. Lívie Šavelková, PhD., která se zabývá Antropologií sportu. Druhou fází byla vlastně volba metod, které jsem ve výzkumu uplatnil. Další fází byla samotná realizace výzkumu. Načež už následovala/o analýza nasbíraných / konečné zhodnocení.

Nyní, ke konci podkapitoly se zamyslím nad chodem provedeného výzkumu. Z mého pohledu nebyl průběh výzkumu nijak kostrbatý. Při výzkumu tedy nedocházelo k nejasnostem. Samozřejmě to byl můj první větší výzkum, a tak neprobíhalo vše tak, jak jsem si původně myslel, ale i tak to mělo poměrně hladký průběh. V první části realizace výzkumu jsme jeli (my, studenti Sociální a kulturní antropologie na Univerzitě v Pardubicích) na terénní praxi k městu Jeseník, kde jsem provedl první část ankety – kvantitativní způsob sběru dat, kdy jsem oslovil prvních 40 lidí. Dále jsem navázal prvním rozhovorem se zaměstnancem areálu v Jeseníkách. Po prvním rozhovoru na terénní praxi nastaly ještě 4 další rozhovory. Jeden z informátorů neměl čas, a tak jsem pátý rozhovor vyřešil telefonátem. Potom jsem pokračoval v oblasti mého domova (Litomyšl) s druhou čtyřicítkou respondentů prostřednictvím ankety. Poslední částí průběhu výzkumu byla realizace rozhovoru s vedoucím skicentra Deštné v Orlických horách.

2.4 Výzkumné lokality

Konkrétně tento výzkum byl prováděn ve třech oblastech České republiky. Důvod výběru těchto oblastí byl jasný. Nejprve se část studentů z oboru „Sociální a kulturní antropologie“ chystala ke konci akademického roku 2020/2021 na terénní praxi v okolí Jeseníku, kde jsem využil příležitost využít tuto terénní praxi k začátku tvorby bakalářské práce. Zde jsem odstartoval kvalitativní i kvantitativní sběr dat formou rozhovorů a ankety. Další oblastí byla Litomyšl, v jejíž okolí žiji. Tam jsem provedl druhou část sběru dat formou ankety. Třetí oblast to završila. Touto oblastí byla horská oblast České republiky, konkrétně tedy Deštné v Orlických horách. Je to místo, kam s rodinou od narození jezdím. Tam jsem výzkum zakončil kvalitativní formou sběru dat, jmenovitě to byl rozhovor s vedoucím skicentra Deštné v Orlických horách.

2.5 Představení informantů

Ve všech rozhovorech týkajících se vztahu k lyžování, uvedu stručné informace o dané osobě, která mi rozhovor poskytla.

V této části práce vás krátce seznámím s informanty, které rozdělují na (bývalé) lyžaře a „nelyžaře“. U (bývalých) lyžařů dále upřesňuji, zda jde o lyžaře aktivní nebo (právě) bývalé. Přičemž v první závorce za jménem a příjmením se nachází informace o věku informanta, v té druhé je uvedeno datum, kdy byl rozhovor proveden. V případě rozhovorů se zaměstnanci, majiteli či vedoucími lyžařských areálů bude uveden pouze jejich věk, jméno + příjmení a náplň jejich práce. Tehdy, pokud si informanti v rozhovorech o jejich vztahu k lyžování nepřáli, aby bylo uvedeno jejich příjmení, uvedu jen jméno + všechny ostatní informace (bydliště, věk, škola a případné zaměstnání). Informanti, kteří požádali o anonymitu ve výzkumu je uvedena závorka, kde se objevuje datum rozhovoru. Taktéž bych zmínil, že do první věkové skupiny – lidé od 18 do 29 let (v práci používám pro označení této věkové skupiny / kategorie / generace označení kolem 20 let, jak už jsem uvedl v oddílu podkapitoly č. 2.1 *Kvalitativní fáze – rozhovory*) se řadí deset informantů. Do srovnávací věkové skupiny lidí od 30 do 39 let pak osm. Poté osmnáct informantů do třetí skupiny lidí nad 40 let.

2.5.1 Představení „nelyžařů“

Hana (65) (10. 2. 2022) – vystudovala Vyšší odbornou školu grafickou v Praze, kde i žije, a již pobírá starobní důchod.

Ivana Žváčková (41) (8. 1. 2022) – vystudovala Střední zdravotnickou školu ve Žďáru nad Sázavou. Nyní žije v Novém Městě na Moravě a pracuje jako zdravotní sestra.

Jana Rejmanová (47) (25. 5. 2022) – vystudovala Střední zdravotnickou školu ve Svitavách. Nyní žije v Budislavi u Litomyšle a pracuje na oddělení biochemie v Litomyšlské nemocnici jako laboratorní pracovnice.

Ludmila Kovářová (55) (30. 11. 2021) – vystudovala Právnickou fakultu na Univerzitě Karlově v Praze. Nyní žije v Budislavi u Litomyšle, a pracuje jako OSVČ v oblasti realit.

Anonymní žena (22) (4. 1. 2022) – studuje na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice, obor Sociální a kulturní antropologie. Žije v Praze.

Filip (23) (25. 1. 2022) – vystudoval Střední průmyslovou školu v Pardubicích. Nyní žije v Náchodě a pracuje jako chemik.

Jan Síla (22) (5. 6. 2021) – studuje VŠ v Ústí nad Labem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem na Pedagogické fakultě v oboru TV-ČJ. Žije v Boru u Skutče.

2.5.2 Představení lyžařů a bývalých lyžařů

Dana Tichá (46) (9. 1. 2022) – vystudovala obor všeobecná sestra na Univerzitě v Jihlavě. Nyní žije ve Žďáru nad Sázavou, a pracuje jako staniční sestra. A jde o aktivní lyžařku.

Ivet (38) (10. 2. 2022) – vystudovala zemědělství na České zemědělské univerzitě v Praze, kde i žije a pracuje jako manažerka prodeje. A jde o aktivní lyžařku.

Kateřina Sýkorová (46) (9. 2. 2022) – vystudovala pedagogický obor na Univerzitě Karlově. Nyní žije v Jablonci nad Nisou a pracuje jako ředitelka mateřské školy. A jde o aktivní lyžařku.

Klára Doležalová (31) (13. 1. 2022) – vystudovala Střední zdravotnickou školu ve Žďáru nad Sázavou. Nyní žije v Kruceburku, a pracuje jako zdravotní sestra, ale momentálně je na mateřské dovolené. A jde o aktivní lyžařku.

Lucie T. (40) (9. 2. 2022) – vystudovala Přírodovědeckou fakultu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Nyní žije v Rýmařově. V době rozhovoru byla nezaměstnaná. A jde o aktivní lyžařku.

Petra Jurečková (31) (31. 1. 2022) – vystudovala vysokou školu ekonomie v Praze. Žije v Liptovském Mikuláši a pracuje jako trenérka v oblasti lyžování a manažerka. A jde o aktivní lyžařku.

Vendula Ševčíková (22) (13. 1. 2022) – vystudovala (FF) na Univerzitě Pardubice, obor Sociální a kulturní antropologie. Nyní žije

v Chrudimi a pracuje jako asistent prodeje. A jde o aktivní lyžařku.

Veronika (23) (10. 2. 2022) – studuje na zdravotní sestru ve Vídni. Žije ve Znojmě. A jde o aktivní lyžařku.

Anonymní žena (20) (23. 5. 2022) – studuje na ČVUT Fakultě Biochemického inženýrství v Praze. Žije v Táboře. A jde o aktivní lyžařku.

Anonymní žena (21) (23. 5. 2022) – studuje na ČVUT Fakultě Biochemického inženýrství v Praze. Žije v Českých Budějovicích. A jde o aktivní lyžařku.

Anonymní žena (47) (26. 5. 2022) – vystudovala lékařství v Praze, kde i žije a pracuje v oboru lékařství. A jde o aktivní lyžařku.

Anonymní žena (50) (26. 5. 2022) – vystudovala lékařství v Praze. Nyní žije v Táboře a pracuje v oboru lékařství. A jde o aktivní lyžařku.

Anonymní žena (70) (27. 5. 2022) – vystudovala Střední zdravotnickou školu v Praze, kde i žije, a pracovala jako laborantka. Nyní pobírá starobní důchod. A jde o bývalou lyžařku.

Anonymní žena (72) (30. 12. 2021) – vystudovala ČVUT v Praze, kde i žije. Nyní pobírá starobní důchod. A jde o aktivní lyžařku.

Jan Pavliš (35) (9. 1. 2022) – vystudoval Vysoké učení technické v Brně, kde i žije a pracuje jako technický poradce. A jde o aktivního lyžaře.

Jiří Drlík (73) (6. 5. 2022) – vystudoval Vysoké učení technické v Brně a následně vystudoval inženýrství na Univerzitě v Nottinghamu. Nyní žije v Bruntále a pracuje v oblasti manažerství. A jde o aktivního lyžaře.

Jiří Volák (37) (9. 1. 2022) – vystudoval rekreologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Nyní žije ve Fulpmes (Rakousko), a pracuje v odvětví trenérství. A jde o aktivního lyžaře.

Marek Říha (22) (1. 12. 2022) – studuje na Stavební fakultě Univerzity Pardubice. Žije ve Varnsdorfu. A jde o aktivního lyžaře.

Michal Kukuczka (29) (9. 1. 2022) – vystudoval Střední gastronomickou školu ve Frýdku-Místku, kde i žije a pracuje jako podnikatel. A jde o aktivního lyžaře.

Milan Šplíchal (22) (9. 1. 2022) – studuje Humanitní studia (FF) na Univerzitě Pardubice. Žije v České Rybné. A jde o aktivního lyžaře.

Václav Kovář (58) (30. 11. 2021) – vystudoval Střední průmyslovou školu (strojní) v Rychnově nad Kněžnou. Nyní žije v Budislavi u Litomyšle. A jde o aktivního lyžaře.

Anonymní muž (72) (27. 5. 2022) – vystudoval Vysokou chemicko-technologickou školu v Praze, kde i žije, a pracoval na čističce odpadních vod. Nyní pobírá starobní důchod. A jde o bývalého lyžaře.

2.5.3 Představení provozovatelů a zaměstnanců lyžařských areálů

Navíc jsem se rozhodl zařadit do svého výzkumu i rozhovory s provozovateli a zaměstnanci lyžařských areálů, protože je třeba si vyslechnout názory všech stran, které se v lyžování pohybují.

Ludmila Janečková (47) (21. 6. 2021) – zaměstnankyně (administrativní pracovnice) v lyžařské škole ve skiareálu Ramzová, a to pod Klipi Snow School. Vedle toho má také ubytování v soukromí.

Jiří Vondál (45) (16. 6. 2021) – strojní lanové dráhy, rolbař a údržbář zasněžovacího systému v lyžařském areálu v Ramzové (provozované lanovými drahami BONERA s.r.o.).

Miroslav Janeček (53) (21. 6. 2021) – zaměstnanec lyžařské půjčovny v Ramzové pod Klipi Snow School. Stejně tak i jako jeho výše uvedená manželka i pan Janeček řídí svoji malou firmu v oblasti drobných zednických prací.

Petr Jonáš (63) (21. 6. 2021) – majitel menšího skiareálu (s nejdelším jezdícím pásem v ČR), lyžařské školy, půjčovny, restaurace + ubytování a menšího hospodářství v Ostružné (Jeseníky).

Petr Prouza (37) (6. 2. 2022) – vedoucí skicentra Deštné v Orlických horách.

Tomáš Tylingr (33) (24. 6. 2021) – zaměstnanec lyžařské školy a půjčovny lyžařského sdružení SunSki³ v Ramzové a Branné. Dále je zaměstnán u horské služby.

2.5.4 Představení skialpinisty

Jakub Zakrzecki (39) (29. 6. 2021) – majitel penzionu a restaurace Bobrovník v Lipová Lázně, zároveň je rekreačním skialpinistou.

2.6 Etika výzkumu a sebereflexe výzkumníka

Informanti (v případě kvalitativní části výzkumu) a respondenti (v případě kvantitativní části výzkumu) byli seznámeni s tématem a cíli výzkumu. Všichni zúčastnění, kteří se určitou měrou podíleli na realizaci výzkumu, tak souhlasili s využitím jejich odpovědí pro účely bakalářského zaměření práce. K tomuto si dovoluji podotknout, že jsem se obzvláště snažil o transparentnost/jasnost tohoto výzkumu.

I když zaujímám třeba zcela jiný názor na řadu věcí, snažil jsem se, aby mé osobní nahlížení na jakoukoli věc neovlivňovalo průběh a ani výsledky tohoto výzkumu. Jistě dokáží přijmout stanoviska druhých osob, i přesto, že se od toho mého odlišují. Jelikož jsem sám lyžařem, míra objektivity může být menší. Ale jistě mohu s jistotou tvrdit, že jsem o objektivitu maximálně usiloval. Navíc bych ještě zmínil, že výzkum byl prováděn v době, kdy panovala koronavirová pandemie / COVID-19, a proto tím mohl být výzkum určitou měrou omezen.

V souvislosti právě s koronavirem/COVIDEM-19 jsem provedl rozhovor i se skialpinistou, protože v té době se radikálně zvýšila obliba skialpinismu. Důvodem mohla být právě pandemie a s ní související vládní omezení, kdy bylo sjezdové lyžování (a nejen to) radikálně omezeno

³ Sdružení lyžařských škol v Harrachově, Peci pod Sněžkou, Dolní Moravě, Přemyslově, Branné, Ramzové, Bílé v Beskydech

3. Teoretické přístupy

K tvorbě jakékoli práce jistě patří i teoretické přístupy, které hrají v jednotlivých pracích svou nezastupitelnou roli. Já jsem na doporučení doktorky Šavelkové k tvorbě svého textu vybral především publikace od Aleše Sekoty a Pierra Bourdieuho. V této kapitole se tedy nacházejí jmenovitě podkapitoly *Sociologie a antropologie sportu*, v níž stručně zmiňuji sociologii a antropologie sportu. Dále se týká *Konceptů Pierra Bourdieuho*. Závěrečná podkapitola *Historie a sociální aspekty lyžování*, do níž se řadí oddíl *Stručná historie lyžování a Ekonomické možnosti a lyžařské podmínky*, což zřejmě zde na začátku kapitoly není nutné rozvádět.

3.1 Sociologie a antropologie sportu

Má bakalářská práce z části vychází ze sociologie a antropologie sportu. A to proto, že se zabývá z různých hledisek právě vztahem mezi sportem a společností. Z tohoto důvodu jsem si společně s paní doktorkou Šavelkovou, která se zabývá antropologií sportu, vybral dvě knihy sociologa Aleše Sekoty, jež jsou podstatnými zdroji pro tuto závěrečnou práci.

První díla příslušející k sociologii sportu vznikaly na začátku 20. století, ale sociologické koncepce se objevovaly i mnohem dříve. V analýzách se sportem zabývali významní sociologové. Steinitzerova studie „*Sport und Kultur*“ (1911) kritizovala sport jako produkt masové kultury. V poválečném období se začaly v sociologii sportu uplatňovat nové postupy a přístupy. Na přelomu 60. a 70. let dochází k výrazným změnám vlivem nové levice a frankfurtské školy. Na sport nebyly jednotné názory, a tak často docházelo k problematizování sportu. Současná sociologie sportu není teoreticky, ani ideologicky stejnorodá. Promítá se do ní mnoho směrů a různých teorií. Mezi významné aurory sociologie sportu patří Z. Krawczyk, A. Tyszka, G. Młodzikowski, N. I. Ponomarjov, nebo například V. I. Stoljarov. A mezi známé československé autory tohoto podoboru patří třeba M. Tyrš, J. Guth-Jarkovský. Tito autoři patří do předválečného období. V meziválečném období se okrajově sociologií sportu zabývali I. A. Bláha a E. Chalupný. K širšímu rozvoji docházelo po 2. světové válce. Nejprve tomu tak bylo v rámci teorie tělesné výchovy a později i samostatně. O systematizaci této disciplíny se nejprve pokusil B. Petrák v roce 1963. Větší monografické práce poté stvořil Miroslav Choutka, Vladimír Čechák a Jiří Linhart (Linhart, Čechák 2018).

Kromě sociologie sportu je v českém prostředí přítomná i tradice antropologie sportu, která se začala etablovat v 80. letech 20. století. Jde spíše o okrajový proud v rámci kulturní a sociální antropologie, ale přesto se antropologie sportu dotýká řady témat, jež jsou v antropologii podstatné. A to třeba témat jako je politika identit, nacionalismus, modernita,

kulturní změna či globalizace (Jetmarová 2017: 54-55). Mezi české antropology, kteří se zajímají o antropologii sportu patří například Lívie Šavelková, Jana Jetmarová, Ivo Jirásek, Bohuslav Hodaň a další (Hajko 2016).

Sportovní aktivity zajisté patří k nejdiskutovanějším jevům společnosti nového tisíciletí. To je souvětí, kterým začínají řádky v knize Aleše Sekoty *Sport a společnost*. Diskutuje se v ní o sportu právě v souvislosti se společností, socializací, činěním mládeže a historickými souvislostmi. Rovněž se spojuje s naplňováním volného času (prostoru prožívání) a mediálním (zne)užíváním v čím dál větší míře, což také souvisí s rostoucí komercializací sportovních aktivit a rostoucím počtem pasivních sportovců (Sekot 2003: 7).

Sport má rovněž své sociologické problémy, jak dokládá další z knih Aleše Sekoty *Sociologické problémy sportu* vydaná v roce 2008 nakladatelstvím Grada. Tato kniha ukazuje, jak sport přitahuje pozornost početné masy lidí. Hovoří o tom, že sport může sloužit k osobním účelům jako je třeba zvýšení fyzické kondice. Poté ale také kromě naplňování svých vlastních cílů slouží také jako nástroj pro komerční účely ke zviditelňování různých značek pro zvýšení prodeje. Ale mezi negativní využívání sportu nepatří jen komercializace čehokoli prostřednictvím sportu jako sociálně-kulturního fenoménu. S digitálním světem přibylo také nemalé množství pasivních sportovců, což je spíše problém společnosti jako celku. Ve sportovním světě také dochází ke srovnávání obou pohlaví, kde něžné pohlaví zastupuje spíše zesměšňovanou stranu. A to z hlediska toho, že jsou ženy brány za výkonnostně slabší (ačkoli ne vždy tomu tak musí být) – to záleží na připravenosti člověka jako jedince (Sekot 2008: 7-13).

3.2 Koncepty Pierre Bourdieho

Přece však mi jako základní publikace v závěrečné práci slouží kniha *Teorie jednání* od Pierra Bourdieho, v českém vydání vydaná roku 1998 (v originálním vydání roku 1994) prostřednictvím nakladatelství Karolinum. Mezi základní koncepty Pierra Bourdieho patří sociální pole, habitus a různé formy kapitálů. Já jsem si vybral právě habitus, který svým způsobem do jisté míry dovedl do cíle jeho jasnosti a propracovanosti. Kromě habitu jsem z části využil i symbolický kapitál. V díle *Teorie jednání* Pierra Bourdieho je tento kapitál označován jako cokoli, pokud se na to dívají sociální činitelé (Bourdieu 1998: 81). Ale aby to bylo trochu jasnější, co to symbolický kapitál je, tak sem uvedu jednu krátkou definici:

„to jest kapitál, který není rozpoznávaný jako kapitál, funguje tak, že aktér prostřednictvím něj získává explicitní nebo praktické uznání“ (Růžička, Vašát 2011: 130).

Kromě výše definovaného kapitálu se ve článku od Michala Růžičky a Petra Vašáta objevuje i pojem fyzický kapitál, jak ve své publikaci, věnující se boxu, zmiňuje Loic Wacquant (Růžička, Vašát 2011: 130). Tento kapitál má totiž ke sportu poměrně blízko. Protože bez fyzické kondice prakticky sportovat nelze. A tak se naskytne možnost zmínit v práci i tento kapitál – tzv. tělesný kapitál.

Prvně, než začnu vztahovat koncept habitu na mou práci, tak je namístě si nejprve představit definici pojmu habitus slovy právě Pierra Bourdieuho:

„Habitus je generativní a jednotící princip, který z charakteristických vztahových rysů, vlastních určitému postavení, vytváří jednotný životní styl, to jest celek, v němž se sjednocuje volba osob, statků i praktických činností.“ (Bourdieu 1998: 16)

Tento koncept je patrný na mnohých místech ve všech oblastech bytí, kdy si něco osvojujeme. Po osvojení habitus přechází do oblasti, ve které si to ani neuvědomujeme, že jsme se to vůbec někdy učili, neboť to máme zautomatizované. Takže když nastane situace, kdy se vám stane např. těžký úraz. Neznamená, že se to zcela musíte učit od začátku, protože řadu schopností máte vryté v paměti (máte to zautomatizované), tudíž si to jen oživujete. Konkrétně tím mám na mysli učení lyžování (sjezdu nebo jakékoli jiné lyžařské disciplíny), protože řadu pohybů si při této výuce osvojujete, následně probíhá proces automatizování. Po tomto automatizování jistě dochází k dalším zdokonalování (v tomto případě třeba v technice sjezdu). S přibývajícím věkem to je ale čím dál více obtížné. S procesem tvoření habitu se tvoří i určité distinktivní, tedy rozlišovací znaky (Bourdieu 1998: 16).

3.3 Historie a sociální aspekty lyžování

Zde (ve dvou oddílech této podkapitoly) uvedu stručnou historii (sjezdového) lyžování, a rovněž v této části se dotknu ekonomických možností a podmínek pro lyžování, které jsou pro tento sport nezbytné.

3.3.1 Stručná historie lyžování

Z důvodu, že se tato práce týká primárně (sjezdového) lyžování, tak jsem se rozhodl do teoretického zakotvení také začlenit vypovídající historii tohoto odvětví sportu. Éra objevování

horských oblastí v České republice začala navštěvováním horských chat, které se staly započítáním lyžařské tradice již v 19. století. Nejdříve se jednalo o běžecké lyžování, sjezdové přicházelo později. Ale nejen horské chaty byly za těmito tradicemi „lyžaření“. Za komunismu se totiž zimní dovolená stala tzv. nepsanou samozřejmostí a povinností. Tehdy bylo samozřejmostí, že každá instituce měla svou vlastní horskou chatu, kde se stala zimní dovolená dostupnější záležitostí. Kromě toho školy v té době zavedly povinné lyžařské výcviky. Tou dobou se zřejmě stalo lyžování oblíbenou aktivitou Čechů, což přetrvalo do současnosti (Slavík 2020: 13).

Vše začalo skokem na lyžích a běžeckým lyžováním. Sjezdové lyžování přišlo na řadu až jako „poslední“. S postupem času vznikalo stále více nových disciplín (Špalková 2007: 13-14).

Ale k historii lyžování patří i výstroj, která nebyla vždy jednotná jako tomu je dnes. Oblékání měly ženy složitější, poněvadž řadu let (od vzniku lyžování v pol. 19. st. do konce druhé světové války) bylo povinností nosit sukně, v té době „mini sukně“. Je faktem, že by toto označení tehdejších mini sukní, se těmto dnešním ani nepřibližovalo (SNOW.cz 2019). Přesto třeba kniha *Bílé stopy na českém západě* dokazuje to, že se ženám oblékání sukní zrovna nelíbilo. Celkově měly ženy složitější cestu, aby v lyžařském sportu byly brány rovnocenně (Špalková 2007: 10).

Jak plynul čas, tak vznikaly i nové lyžařské disciplíny. K ní například patří freeskiing (free – volný, nevázaný, svobodný; skiing – lyžovat lyžování), který přišel na svět ke konci dvacátého století. I freeskiing se dělí na další disciplíny a subdisciplíny, stejně jako sjezdové a běžecké lyžování (kromě toho i další sportovní odvětví). Mezi tyto disciplíny patří freeride / big mountain (jízda v prašanu) a newschool – jízda ve snowparcích/parcích (překážky, skoky, u-rampy), řadí se tam také backcountry, což je vlastně jízda v prašanu s předváděním triků, které se běžně dělají ve snowparcích. Jako zajímavost bych uvedl, že poprvé se použilo slovní spojení / termín freeskiing v roce 1988. V tento rok totiž kanadský režisér akčních filmů uvedl na plátna svůj snímek s názvem *The Blizzard of Aahhh's*. Tento snímek odstartoval revoluci v tomto sportu. (Volák, Mikula 2009: 9-13).

O historii a počátcích lyžování by se dalo psát mnohem déle, ale tato práce se netýká primárně historie lyžování. A tak se uberu o kousek dál v soustředění se na primární téma této práce (kterým je otázka vztahu informantů/respondentů k lyžování).⁴

3.3.2 Ekonomické možnosti a lyžařské podmínky

Ekonomická stránka je častým problémem velké části populace. Je „komplikované“ nashromáždit finanční prostředky k tomu, abyste si život naplňovali zážitky, kterými jistě může být i lyžování, ať už má jakoukoli podobu (STEM 2022). Jistě právě tato ekonomická stránka souvisí i s (sjezdovým) lyžováním, protože bez financí není možné existovat. Všechno to vybavení a služby, které se v oblasti (sjezdového) lyžování poskytují nejsou zdarma. A tak právě proto je tady i tato podkapitola.

Nicméně názory (části) osob, tedy mých informantů, jsou takové, že pokud má člověk (sjezdové) lyžování (vlastně jakoukoli sportovní aktivitu) opravdu rád, tak si dokáže poradit (obstarat si potřebnou věc/náčiní k dané aktivitě). Je tedy občas nezbytné, aby se lidé uskromnili v jiných oblastech života tak, aby byli schopni provozovat nějakou aktivitu (v tomto případě sjezdové lyžování). Možností je jistě více. Zmíním třeba to, že si najdou lépe placenou práci, anebo přestanou dělat nějakou neperspektivní aktivitu, která jim bere jen čas a peníze. Nebo si pořídí vybavení pro sport takřikajíc „z druhé ruky“ (Prouza 2022).

V minulých dobách lyže představovaly jen dřevěná prkýnka, tak to nebylo až tak finančně náročné. Bylo potřebné „jen“ najít chuť a vyjít ven si trochu povyrazit. Důkazem tomu je kniha Herberta Slavíka *Naše hory, lyže, sníh*. Tehdy se totiž i kopce musely ušlapávat, protože žádná technika, která by upravovala „sjezdové tratě“ nebyla (Slavík 2020: 13). V nynějších dobách je spousta technologií, ať už třeba v lyžích (KUBASPORT 2021). Anebo i v oblečení, kde může být pasivní reflektor jako součást oblečení. To znamená, že vás může záchranný tým zachytit jejich snímačem RECCO® na vzdálenost až 20 metrů například při pádu laviny (NORTHFINDER 2022). Celkově se technologie posouvají dopředu, což může znamenat i zvyšující se finanční náročnost služeb/výbavy pro (sjezdové) lyžování. Na rostoucí ceny v lyžařském světě samozřejmě nemají vliv jen zlepšující se technologie (Český rozhlas 2022).

⁴ V této práci mám také kratší rozhovor se skialpinistou. To je lyžařská disciplína (skialpinismus), která zejména v koronavirových časech (kdy občany zužovala epidemie COVIDU-19) zažívala obrovský obrovskou popularizaci.

Když není sníh je složité si jít zalyžovat, ale dnešní doba je přehlcena různými vymoženostmi, které dovolují v „silných“ mrazech třeba právě tvorbu technického sněhu (pomocí sněžného děla), což sice není „zrovna“ udržitelná činnost pro naši planetu, ale k prodloužení časového období pro provozování předmětné aktivity jistě napomůže. Pro lyžaře to není úplně ideální z toho důvodu, že to není tak kvalitní sníh. Toto dokládají i výpovědi informantů. Jedna z nich říká, že je tady nedostatek sněhu a tvorba technického sněhu tvoří ledové plotny (Janečková 2021).

Ona už samotná tvorba lyžařských areálů není šetrná k přírodě (souvisí s kácením lesů, terénními úpravami, které znehodnocují půdu apod.) (Flousek 2016). Určitě budování je na jedné straně důležité pro rozvoj lidstva, ale na straně druhé jsou tady např. z toho vyplývající klimatické změny. Nejsem ekolog, ale jsou tu oblasti činností lidí, které škodí planetě Zemi mnohem více než právě lyžování. Tím nevyvracím to, že se lyžování negativním způsobem podepisuje na změnách životního prostředí.

Nyní se konečně dostávám k lyžařským podmínkám v České republice (i ve srovnání se zahraničím), které na základě lidských činností se stále větší a větší mírou zhoršují, jak již bylo naznačeno v předešlém odstavci. Kdybych já osobně měl zavzpomínat a srovnat sněhové podmínky nyní a před necelými 20 lety (konkrétně do zimy 2004/2005), že to je nesrovnatelné, protože tehdy byl sníh běžně i ve městech. Dnes je stěží na horách.

V zahraničí (alpských oblastech, Severní Americe, Japonsku atd.), na základě informací od lidí, kteří se pohybují v alpských oblastech Rakouska, jsou zhoršující sněhové podmínky také viditelné (Říha, Nováková⁵ 2022).

Obecně vzato v dřívějších dobách byly lyžařské podmínky (zejména dostatek sněhu) samozřejmé. V minulém století (zhruba od 50. let 20. století) se (konkrétně v USA) začaly objevovat první zasněžovací systémy (Nev-dama.cz 2021), jejichž náplní je vyrábět technický („umělý“ je špatné označení) sníh. Sněžná děla (i jiné technicky vyspělé nástroje) jsou nyní už běžnou věcí v mnoha oblastech bytí.

Zkráceně řečeno, přírodní podmínky pro lyžování jsou stále horší (Kočí 2020). Tato podkapitola tedy shrnuje lyžařské podmínky, které jsou (zejména) v České republice, a i v zahraničí (horských oblastech) o poznání horší. Dokazují to i výpovědi mých informantů. A proto se domnívám, že tato podkapitola je podstatná. A to proto, že s měnícími podmínkami se

⁵ Jde o starší Novákovou zmíněno ve výzkumu (viz oddíl podkapitoly Představení informantů *Představení lyžařů a bývalých lyžařů*).

částečně mění i vztah k (sjezdovému) lyžování. (Nejen) za trochu jistějšími podmínkami jezdí několik mých informantů například do Rakouska (Volák, Drlík, Říha, Nováková 2021/22).

4. Rozhovory

Analýza nashromážděných kvalitativních dat je zřejmě nejpodstatnější částí mé práce, která výrazným způsobem napomůže zodpovězení dvou již uvedených otázek v podkapitole č. 2.2. Samotné rozhovory jsem prováděl s informanty z různých skupin. Jako první skupina se níže nachází *Rozhovory s nelyžujícími osobami*, poté byly řazeny *Rozhovory s lyžaři / bývalými lyžaři*. Dále se tam řadily *Rozhovory s provozovateli a zaměstnanci lyžařských středisek*. Závěrečným pododdílem čtvrté kapitoly byl *Rozhovor se skialpinistou*, který jsem realizoval pomocí klasického telefonátu, což se mi zdálo jako dobrý nápad. Když byl jinak časově vytížen. V této vcelku rozsáhlé kapitole vás seznámím s daty, která jsem nashromáždil. V úvodu této kapitoly bych si vlastně ještě dovolil zmínit to, že započnutí aktivního provozování v jakémkoliv sportu se předává z generace na generaci (ačkoli to jistě není pravidlem). S čímž může souviset rodina a její vštěpování fikcí, co je dobré a co zlé (jaký sport je lepší a jaký horší). Rodina vám jistým způsobem vštěpuje osobní preference (Bourdieu 1998: 96-97).

4.1 Rozhovory s nelyžujícími osobami

Ve výše uvedené kapitole se nachází *Analýza nasbíraných dat*, a rovněž se objevuje zmínění *Generačních rozdílů*. Do samotných rozhovorů s „nelyžaři“ jsem zařadil témata, co s informanti představují pod pojmem lyžování, proč nelyžují, jaký zaujímají názor na (sjezdové) lyžování, a celkově jaký mají vztah ke sportu. Taktéž došlo na dotaz vztahující se k představě, jak by si naplánovali lyžařský den, kdyby lyžovali. Dále se tam objevovalo téma rodiny, zda je nikdo k lyžování nedovedl. A též došlo k úvahám nad bezpečností tohoto sportu.

4.1.1 Analýza nasbíraných dat

Nasbírané odpovědi byly různé. (Sjezdové) lyžování nikdo z nelyžujících jedinců v žádném případě neodsuzuje. Spíše se poukazovalo na lyžování jako pozitivní aktivitu, například jedna konkrétní informantka zmínila:

„Vnímám to pozitivně. Je to lepší než sedět u počítače“ (Kovářová 2021).

Celkově je lyžování pro osoby neprovozující tuto aktivitu něco, k čemu je nikdo nevedl, anebo vedl, ale i přesto to nevedlo k tomu, aby daný člověk začal tuto aktivitu provozovat. Zajímavé je, že tyto osoby si pod lyžařským dnem nepředstavují nějak zvlášť aktivně prožitý den. Brali by to spíš jako takový relax ve spojení s krásnou přírodou.

(Sjezdové) lyžování za nebezpečné nepovažují, poněvadž tvrdí, že když se u toho používá rozum, tak není „nic“ nebezpečné a naopak. Ale i tak uvádějí, že mnoho aktivit je riskantních, neboť vše se může stát nebezpečným. I když se to na první pohled tak jevit nutně nemusí (Žváčková, Cvrčková 2022).

Tito informanti namísto lyžování upřednostňují něco méně pohybově náročného, anebo mají rádi jinou pohybovou aktivitu. Část lidí, kteří neprovozují tuto zimní pohybovou aktivitu, k lyžování nikdo ani nevedl, a tak neměli potřebu s touto sportovní aktivitou začínat. Na druhé straně jsou zde i ti, které k tomu sice někdo vedl (převažoval otec), ale stejně je lyžování více neoslovilo [Anonymní žena (22) 2022]. Mnohdy to bylo zapříčiněno i tím, že jim ono lyžování nešlo tak rychle pod kůži, a tak to vzdali, což vychází z nasbíraných dat v rámci tohoto výzkumu. Ale jak jsem již poznamenal, tak mnohdy vykonávali, a tím pádem i měli raději jiné aktivity, příkladem toho může být pár citací z rozhovorů:

„[...] Preferuji spíše běhání a cvičení. Obecně moc nemusím zimní sporty a týmové sporty“ [Anonymní žena (22) 2022].

Další z informantů mi řekl:

„[...] Hraji celý život hokej a na lyžování nebyl čas ani finance“ (Síla 2022).

Zmíněná výpověď dokazuje časovou náročnost, a i to že je potřebné i množství finančních prostředků. Pro tohoto informanta je sport nezastupitelnou aktivitou v životě (Síla 2022).

Osoby (především ty starší) neprovozující lyžování dávají přednost chůzi, nebo raději vyrazí na túru, než aby provozovali nějaký „aktivnější sport“... Přitom říkají, že chůze je přeci také sport. Mladší nenašli k lyžování cestu, a dávají tak přednost jiným sportům.

I v následující kvantitativní metodě sběru dat (*kapitola č. 5.*) mi bylo od velké části respondentů řečeno, že lyžovat zkrátka neumí.

I když tuto sportovní aktivitu tito informanti neprovozují, tak k lyžování nemají špatný vztah, spíše naopak. Líbí se jim to, ale dávají přednost něčemu jinému, třeba už jen proto, že se lyžování v rodině neprovozovalo, tak k tomu neměli/nemají ani (zakořeněný) vztah.

4.1.2 Generační rozdíly

Zde (u „nelyžařů“) prakticky vůbec nedochází ke generačním odlišnostem ve vnímání lyžování, protože v kategorii „nelyžařů“ jsou buď osoby, které mají k lyžování neutrální, kladný či záporný vztah – různost názorů/postojů není tak různorodá. Přičemž to, jaký k lyžování

nelyžující osoby zaujímají vztah se do jisté míry⁶ neodvívají od věku. První typ těchto lidí lyžování rádo sleduje (mají k lyžování kladný vztah, ale neprovozují ho), druhá skupina na lyžování nahlíží neutrálně, a ten třetí typ lidí lyžování vyloženě nemá rádo, ale neodsuzují ho.

Někteří z těchto neaktivních informantů (minimálně) v (ve sjezdovém) lyžování provozují jiný sport, ale jsou tu i ti lidé, kteří neprovozují vůbec žádný sport. Část informantů mi říkala, že jsou sportovní „antitalenti“ (Kovářová, Rejmanová, Žváčková 2021/22). To ovšem nezabrání tomu, aby to lidé nedělali. Sportující lidé, kteří neprovozují lyžování mají ke sportování obecně kladný vztah, jen je zrovna (sjezdové) lyžování nenadchlo, nebo rodina k tomu neměla/nemá žádný vztah. Ale přece, jak jsem již psal, k věkovým rozdílnostem ve vnímání lyžování nedocházelo (alespoň v mnou provedených rozhovorech s řadou informantů), neboť to je pro ně vedlejší. Jinak řečeno, nikdy se o lyžování nezajímali.

4.2 Rozhovory s lyžaři / bývalými lyžaři

V této podkapitole (a dalších oddílech této podkapitoly) *analyzuji získaná data* v rámci rozhovorů s (aktivními i bývalými) lyžaři. Též uvedu *Generační rozdíly*, a poté také porovnam mnou zkoumané generace (lidé od 18 do 29 let – kolem 20 let a lidé nad 40 let) s *věkovou skupinou lidí od 30 do 39 let*. Co se týká témat, tak i u těchto informantů navozují podobná témata jako v předchozí podkapitole č. 4.1. Pakliže se jedná o (bývalé) lyžaře, tak škála otázek byla mnohem širší. Ptal jsem se tedy také na jejich vztah ke sportu, jak vnímají lyžování, jakým způsobem probíhá jejich lyžařský den, kdo je dovedl právě k (ke sjezdovému) lyžování (což znovu navozuje téma rodiny, protože mnohdy vedení ke sportu souvisí s rodinou), a jakým způsobem se staví k bezpečnosti v tomto sportu. Ale kromě těchto otázek se v seznamu věcí u lyžařů / bývalých lyžařů vyskytovaly dotazy příslušející k praxi v tomto sportovním odvětví.

4.2.1 Analýza získaných dat

V případě mnoha lyžařů je tento sport v podstatě droga/závislost, jelikož velká část s tím nedokáže přestat [Drlík, Nováková⁷⁸, anonymní žena (21) a řada respondentů v rámci ankety]. Anebo jsou tu tací, kteří se k lyžování staví srdcově (Kukuczka). Jiní (sjezdové) lyžování ale

⁶ S roustoucím věkem se tím spíše myslí především na zdraví.

⁷ Tyto odkazy napovídají tomu, že tvrzení „lyžování je droga“ mohou zastávat i starší lidé.

⁸ 72letá informantka – uvedený tento údaj tu mám z důvodu výskytu dvou Novákových v mém výzkumu.

takto pojmát nemusí. Ale pojďme si to doložit na výpovědích mých informantů, kteří byli začleněni do mé práce.

Pod pojmem lyžování si někteří informanti prvně představují běžecké lyžování (zejména starší generace, nastala ovšem i opačná situace, kdy si mladší také představili nejprve běžecké lyžování). Nicméně, není to vyloženým pravidlem, nastat může každopádně i opak, kdy si prvně mohou představit „jen“ sjezdové lyžování, anebo obojí. Lyžování má mnoho disciplín, takže běžný člověk se v tom asi těžko vyzná. I já, jakožto lyžující v tom taktéž nemám úplný přehled.

Následující citace vyjadřuje názor toho, že je lyžování pro mladší generaci zkrátka sjezdem:

„Lyžování rovná se sjezdové lyžování, běžkování rovná se běžkování, nesnáším výraz lyže ve spojitosti s běžkami“ (Nováková⁹ 2022).

Ve srovnání se zahraničím se objevují názory, že jsou skicentra v ČR příliš drahá vzhledem k tomu, že například v Rakousku (samozřejmě i v dalších zemích) jsou mnohem lepší podmínky pro lyžování než v České republice. Nejsem odborník, ale faktem je upřednostňování zahraničí před domácí půdou, právě kvůli podmínkám. Ceny v mém výzkumu nebyly až tak zmiňované (stěžejním předmětem je vztah). Realitou je nárůst cen obecně, na což má vliv i pandemie koronaviru / COVID-19 (viz dále) a v neposlední řadě válka na Ukrajině, v jejímž důsledku skokově vylétly ceny energií. Celkově i v lyžování ona pandemie sehrála velkou roli, a to chvilkové omezení lyžařských areálů mělo velký vliv třeba na popularizaci skialpinismu (o který jsem se ve stručnosti také zajímal). Nějaký čas byl provoz skiareálů zcela přerušen, i přesto, že lyžování je venkovní aktivita.

Jak vyplývá z mého výzkumu, řada lyžařů i přes ne úplně ideální podmínky pro lyžování v Čechách a na Moravě jsou i tak rádi, že obují lyžařské boty a zacvaknou je do vázání, a poté se na lyžích sklouznou dolů z českých kopců/kopečků (Tichá 2022). Ačkoli jsou tu i ti, kteří si zvykli na luxus v zahraničí a vyrazit na české hory je ani nenapadne (Říha 2021), i protože si již v dětství zvykli na zahraniční střediska, kde jsou sjezdovky často mnohem delší než například v České republice. Zároveň to jsou jiné výškové metry.

⁹ 22letá informantka – uvedený údaj tu mám z důvodu výskytu dvou Novákových v mém výzkumu, jak už jsem poznamenal v předchozí poznámce pod čarou.

Jistě k lyžování jsou potřebné finanční prostředky, což ale neznamená, že to nelze praktikovat s malým finančním obnosem. V minulosti stačila k vydání se na kopec jen „primitivní“ výbava, která se dala „jednoduše“ sehnat, což je/bylo sporné, poněvadž v 20. století nebyly lyže běžně k sehnání (Špalková 2007: 8). I v tomto 21. století to neznamená, že lyžovat se dá jen s vysokým finančním obnosem. K tomu, abyste vyrazili na lyže stačí přece jen lyže (s vázáním), lyžařská obuv, zimní oblečení (ideální postroj na lyže), kromě toho i ochranný prostředek jako je helma (případně chránič páteře či brýle – což není nezbytně nutné, záleží to také na jízdním stylu), která je vhodná k ochraně hlavy. Tohle vše se dá sehnat za „rozumné“ peníze i v dnešní době. Pokud tedy nejste nějak náročný, pak si postačíte s málem. Toto dokládají i rozhovory, které jsem k tvorbě bakalářské práci prováděl (Šplíchal, Kukuczka, Jurečková 2022).

Někteří lidé jistě dbají i na vzhled vybavení:

[...] Nejvíce ocením estetiku lyžařského vybavení [Anonymní žena (21)].

Výše zmíněný postoj vypovídá o tom, že konkrétním lidem může záležet spíše na vzhledu lyžařského vybavení než na kvalitě či jeho ceně.

4.2.2 Generační rozdíly

V této podkapitole prezentuji výsledky, které vyplynuly z mého výzkumu. Obecně starší generace¹⁰ si vážila více toho, že můžou vyjít ven si „zablbnout“, zatímco ta mladší generace¹¹ to bere spíše jako samozřejmost. Je jisté, že nic není samozřejmostí. Jeden z informantů mi řekl v souvislosti s generačními rozdíly, že:

„Ta mladší generace bere jako jedinou cool věc snowboardování“ (Říha 2021).

Ale přece postoj o řádek výše nemá rozhodně každý. Nelze nic vyloženě chápat jako pravidlo. Na druhou stranu je faktem to, že snowboarding tu je kratší dobu, tudíž může snowboarding k sobě táhnout více mladší generaci (kolem 20 let, ostatně i třeba děti).

Všechno se také odvíjí od posunu v čase. Dříve nebylo tolik techniky, sportovci byli tehdy rádi i za ty „primitivní“ dřevěné lyže bez hran, které nebyly plné technologií jako je tomu dnes. Byly to zkrátka dva kusy dřeva, na kterých se dal/dá sjet kopec. Nahoru to už bylo dříve

¹⁰ Nad 40 let.

¹¹ Lidé od 18 do 29 let – pro zmíněnou věkovou skupinu je v práci využitý označení „kolem 20 let“.

složitější, ale všechno se posouvalo dopředu, tak i lyžařské náčiní a technika pro úpravu a udržování sjezdovek se výrazným způsobem zlepšovala. Avšak vše má své „plusy“ a „mínusy“.

Dnešní pohodlnost mladší generace (neplatí to o všech, na druhou stranu je možné, že pohodlnost se vyskytuje i u generace nad 40 let) vede k tomu, že by si například v žádném případě nevyšlápli sjezdovku (to jistě neplatí pro všechny), takže možná dnešní moderní doba zvyšuje lenivost teenagerů a obecně mladých lidí. Například jeden z mých informantů konstatoval, že by nikdy sjezdovku s lyžemi na ramenou nezdolával (Říha 2021). Nic se ale nedá úplně paušalizovat. Však můj výzkum neprobádal jistě všechny názory, ale odlišnost názorů na „lyžáření“ není tak radikální. To ovšem nekonstatuji, že různé názory nejsou, respektive je to sport, ve kterém by nemělo docházet k situacím, které jsou tzv. „na hraně“¹². Tvrzení (pohodlnost) ze začátku tohoto odstavce dokládá i postoj jednoho z informantů, který také zmiňuje, že sjezdové lyžování může někdo dělat i proto, aby se zalíbil okolí:

Mám takový pocit, že dříve bylo lyžování bráno jako zábava, které je také třeba něco obětovat. V současné době mi přijde, že v řadě případů to lidé dělají, aby byli in“
[Anonymní muž (72)].

Rozdíly ve vztahu k lyžování v rámci dvou generací, na které se tu soustředím nejsou nějak výrazně rozdílné. Samozřejmě doba se mění, s čímž souvisí i komplexní posun v (ve sjezdovém) lyžování. Ať už se to týká technologie či techniky sjezdu (nebo spíše výuky - metodologie výuky lyžování - postoje) ve sjezdovém lyžování. To neznamena, že by se nějakým způsobem měnil samotný vztah k lyžování. Když už někdo lyžuje, tak to většinou nedělá z donucení (pravděpodobně spíše naopak, není tomu ovšem tak vždy). Pro některé je (sjezdové) lyžování tedy droga, závislost či srdcová záležitost, kterou by těžko něčím informanti (lyžaři) nahrazovali.

Velký rozdíl pak je ve schopnostech tuto zimní aktivitu provozovat, protože těm starším se s přibývajícím věkem zhoršuje zdravotní stav / pohyblivost celého těla (to neznamena, že mladí lidé nemohou trpět zdravotními problémy, ale u nich je tento problém méně častý), což také souvisí se zkracováním času, který na sjezdovkách stráví (Kovář, Drlík, Nováková, Simona 2021/22). Nehledě na to, to souvisí i s tím, že si ti starší lidé musí (někteří – záleží to na věku a zdraví daného člověka) dopřávat pauzy mnohem častěji, což se mi i potvrdilo při lyžování, kdy sjezdovku sjížděl 80letý muž.

¹² Situace, kdy může docházet k riskování.

Výrazným způsobem vztah k lyžování (u dvou již zmíněných generací) jistě není až tak zásadně rozdílný, jak jsem už zmínil. Znatelný je zejména dobový pokrok, který je nejpatrnější (SNOW.cz 2013).

Ten se ovšem moc netýká jednotlivých vztahů k lyžování u konkrétních lidí. Nicméně, doba rovněž hraje jistým způsobem svou roli. Na druhém místě je schopnost (fyzická kondice) provozovat lyžování, což souvisí s věkem. Přece jen starší lidé nejsou až/už tak obratní, tedy je pro ně (nejen sjezdové) lyžování celkově složitější:

„Já lyžuji maximálně tři hodiny. To proto, že už mě bolí kolena. Tak si delší dobu lyžovat netroufám. Skončím raději dřív než dýl“ (Kovář 2021).

Zároveň jistě platí skutečnost, že (sjezdové) lyžování mají rádi mladí i starší lidé. To dokazují i názory informantů zúčastněných v mém výzkumu [Doležalová, Jurečková, Nováková¹³ (2x – kolem 20let a žena nad 40 let), Tichá, Drlík, Kovář, Říha, Šplíchal, Volák].

4.2.3 Věková skupina od 30 do 39 let

Jelikož je tato práce zaměřená především na dvě generace, do nichž tato věková skupina nespadá. I tak jsem dospěl k závěru (i z důvodu výskytu této skupiny v rámci realizování rozhovorů), že by bylo vhodné, aby došlo ke stručnému srovnání této věkové skupiny se stěžejními generacemi tohoto výzkumu.

Kdybych se zamyslel, tak v této věkové kategorii by se vlastně měly střetávat názory z obou věkových kategorií, jimž se věnuje největší pozornost v tomto výzkumu. Je pravdou, že se objevovaly totožné názory (jako u věkové skupiny lidí od 18 do 29 let – kolem 20 let a generace nad 40 let) těchto informantů. To by bylo třeba dalšího výzkumu. Jednoznačně můžu říct, že lidé, kteří lyžování (jakoukoliv disciplínu a bez ohledu na věkovou skupinu) zbožňují, tak k onomu (sjezdovému) lyžování mají až citový vztah.

V této podkapitole budu mít ještě rozhovor se skialpinistou, kterému bylo v den rozhovoru 39 let. Je tedy důkazem toho, že i v tomto věku může propadnout novým disciplínám. Tím chci říci, že i v „pokročilejším“ věku můžete být tak aktivní, jako mladí a naopak. Nelze to nijak paušalizovat. Je jisté, že vztahovost a vnímání (sjezdového) lyžování ovlivňuje doba, ve které jste se narodili. Není to však pravidlo.

¹³ 22letá i 72letá informantka.

Věková kategorie od 30 do 39 let nemá až tolik rozdílností od těch ostatních. Nic se nedá zobecňovat. Vztah k lyžování je ovlivněn vícero faktory, které nemusí splňovat typické charakteristiky té doby, ve které se daný člověk narodil.

4.3 Rozhovory s provozovateli/zaměstnanci lyžařských středisek

Navíc jsem se rozhodl zařadit do svého výzkumu i rozhovory s provozovateli a zaměstnanci lyžařských areálů, protože podle mého názoru je dobré si vyslechnout názory i dalších aktérů, kteří se o (sjezdové) lyžování jistou měrou zajímají. Uvedená podkapitola má jeden pododdíl (stejně tak jako u podkapitoly *Rozhovory s nelyžujícími osobami*) *Analýza nasbíraných dat*.

4.3.1 Analýza nasbíraných dat

Získané informace (s provozovateli či zaměstnanci lyžařských středisek) mi napomohly lépe zodpovědět výzkumné otázky této práce.

Podstatnými daty, které jsem se dozvěděl v této části mého výzkumu bylo především to, že ta mladší generace (kolem 20 let) si lyžování méně váží („ostatně jako všeho“), což rozhodně nelze vztahovat ke každému. To znamená, že na lyžování nahlíží (ti, kteří lyžují) jako na něco samozřejmého. Zatímco u té širší věkové kategorie (generace nad 40 let), která už nějaké náročné chvíle zažila, shledává lyžování jako něco, čeho si je třeba cenit, neboť v dřívější době nebyla řada věcí úplně samozřejmá.

Vzhledem k tomu, jak čas plyne, se všechno posouvá dopředu, tak i lyžování má svůj znatelný vývoj, který má neustále svůj posun, což je podle mých informantů běžné. Přičemž předpokládají, že se bude vyvíjet stále, a to ve všem, co se lyžování týká. Učení lyžování vnímají tito informanti nejednotně, alespoň v mém bádání výuku lyžování nelze zobecnit. Ovšem všichni zaujímají stejný názor v tom, že v lyžařských školách se nejčastěji objevují děti ve věku od 4 do 10 let. Výjimkou ovšem nejsou i starší děti, anebo i dospělí, kteří se k tomu po letech vrací nebo jsou úplnými začátečníky. Přičemž metodologie výuky v lyžování se stále obměňuje i vlivem toho, že se materiály na výrobu lyží vyvíjí. Metodikou výuky lyžování se zajímá článek *Metodika výuky lyžování dětí* (Štěpánek 2016), což neznamená, že by se dospělí lidé neučili lyžovat (Janečková, Jonáš, Tylingr 2021).

V době výzkumu docházelo k rozmachu skialpinismu (a stále ještě dochází). A tak jsem se rozhodl do bakalářské práce tuto disciplínu, kterou je skialpinismus také zařadit. Ke skialpinismu tito informanti zmiňovali že se neskutečným způsobem zviditelnil (zejména

v době koronaviru / COVID-19, kdy lidé neměli, co dělat), ale už se neshodovali na tom, zda se jim to líbí. Přičemž jeden z informantů tvrdil, že popularizace skialpinismu není způsobena vlivem pandemie (Vondál 2021).

Kupříkladu majitel menšího areálu v Ostružné (Petr Jonáš) nevidí rád, když skialpinisti přechází přes jeho areál, neboť skialpinisti se pohybují napříč sjezdovkou (alespoň v jeho případě), čímž dochází k poškozování „urolované“ (upravené) sjezdovky. Úprava sjezdovek je finančně náročná, stejně tak jako provoz lanovek a vleků. Zaznamenal jsem i opačný názor od vedoucího jiného areálu (podstatně většího), jmenovitě skicentra Deštné v Orlických horách. Přičemž jeho fungování vede už ve stručnosti představovaný Ing. Petr Prouza (viz oddíl č. 2.5.3), který zmiňoval, že pokud se skialpinisti chovají obezřetně [což znamená že chodí při kraji sjezdovky, nebo nechodí prostředkem (sjezdových) tratí, který je určený především pro lyžaře, anebo případně zcela mimo sjezdovku, to ničemu nevadí]. Ostatní (zaměstnanci lyžařských areálů) skialpinismus vnímají nezaujatě, pravděpodobně i z toho důvodu, že nejsou ve vedoucích pozicích. V tom případě nemají takovou zodpovědnost týkající se bezpečnosti provozu v areálu.

Když bych se měl vyjádřit k vývoji v lyžování, tak mi bylo sděleno, že se jedná o přirozenou věc, protože, jak čas plyne, tak se všechno vyvíjí (jde pak také o to, jaké dopady má vývoj i jinde...) (Prouza 2022), vylepšují se technologie, mění se materiál na výrobu lyžařské výbavy, s čímž souvisí i obměna metodologie výuky lyžování apod. Právě při výuce dochází k osvojování si techniky pohybu na lyžích, což souvisí s jedním teoretickým přístupem Pierra Bourdieuho, který jsem již popisoval v první z podkapitol kapitoly „*Teoretické přístupy*“ (viz kapitola č. 3.2). Nepochybně vývoj nelze zastavit, a tak ani nikdo neví, kam se může lyžování ještě posunout. Mohou to být třeba pouze pouhé předpoklady. Může si to dělat každý podle svého, jak to dokládá příklad stravování a šíření sportu dělníkem. Přičemž na druhé straně je továrník, který to provádí odlišným způsobem (Bourdieu 1998: 16).

Na jedné straně ztracené výtěžky v důsledku uzavření lyžařských areálů, na druhé straně zvýšená poptávka především po běžkách a skialpech (to v případě, když je měly půjčovny v nabídce). Nedá se ovšem říci, že by toto nahradilo ztracené příjmy. Jistě to je situace, s kterou se všichni provozovatelé budou potýkat dlouho (s čímž je spojená inflace, ke které nyní dochází také vlivem války na Ukrajině), protože než se vše vrátí do doby před pandemií a válkou na Ukrajině, tak to potrvá nějakou chvíli. Můžu ale uvést příklad, kdy to nemusí být tak viditelné.

To proto, že pan Ing. Petr Prouza¹⁴, získal nového investora¹⁵, který zakoupil¹⁶ značnou část skicentra Deštné v Orlických horách. Je však třeba tuto situaci se ztrátou zisku vlivem uzavírky lyžařských areálů nějak překlenout.

Lyžařská příprava podle provozovatelů a zaměstnanců není nezbytná tehdy, kdy se nějakým způsobem rekreační lyžaři hýbou, tím pádem nesedí jen u počítače. Pro ty, kteří jsou aktivní a nepůsobí v lyžařské disciplíně na závodní úrovni, tak není nějaká fyzická příprava potřebná. To se ale netýká protahování a rozehřátí před samotným výjezdem na kopec. Před samotným započítím jízdy na lyžích je třeba se rozhýbat, což znamená potažení rukou, nohou a krku, včetně rozhýbání trupu (Prouza 2022). To je tak ve zkratce, vlastně toto rozcvičení před pohybovou aktivitou zahrnuje obdobné cviky jako při rozcvičce před hodinou tělesné výchovy.

K osvojení si techniky lyžování už jen podle provedených rozhovorů není potřebná lyžařská škola, avšak je to minimálně doporučované, protože je to efektivnější, i když se to nedá zobecněvoat. Zaměstnankyně lyžařské školy, která zastupuje roli administrativní pracovnice doporučuje spíše privátní výuku, protože při skupinové je jim věnován omezený čas (Janečková 2021).

Výbava potřebná k (ke sjezdovému) lyžování v době vzniku tohoto sportu nebyla bohatá, a tak lidé byli rádi, že nějaké lyžařské vybavení měli. Ze současných vzpomínek zaměstnanci (začlenění do mého výzkumu) půjčoven a lyžařských škol uváděli kupříkladu značky Vökl, Atomic, Rossignol, Fischer, Elan apod., které už mají „delší“ historii. Nicméně jsem nenahlížel do prodejních analýz, což znamená, že vycházím z výpovědí informantů. S plynutím času je logické i to, že přibývají i další značky působící v lyžařském odvětví.

A začala lyžařská střediska dělat něco jinak? Proč by měla měnit postup? Právě kvůli šířící se koronavirové pandemii / COVID-19. Proto, aby se snažila omezit šíření tohoto viru. Pokud se to týká doby, kdy silným způsobem lyžování (a nejen to) ovlivňoval virus COVID-19, tak mi bylo také odpovězeno, že nešlo dělat nic, neboť bylo všechno zavřené (areály, restaurace, ubytování apod.). Ale od zaměstnanců Kilpi Snow School¹⁷ (lyžařská škola v Ramzové), kde pracují pán a paní Janečkovi, mi bylo sděleno, že si museli nějak poradit. A tak příkladem může být pan Janeček, který dělal drobné zednické práce i v zimě. Jinak když

¹⁴ Vedoucí skicentra Deštné v Orlických horách.

¹⁵ Michal Šnobl

¹⁶ I kvůli tomu, že bylo složité jednat se všemi spoluhlaviteli, a dohodnout se tak na tom, jak s lyžařským areálem bude nakládáno.

¹⁷ Nejedná se jen o lyžařskou školu, ale i půjčovnu lyžařského vybavení, servis a obchod lyžařského vybavení.

nejsou žádné omezující faktory, tak v zimě pracuje v lyžařské půjčovně a přes léto standardně dělá ony drobné zednické práce (Janeček 2021). Ukázkou může být také skicentrum Deštné v Orlických horách (což už nesouvisí s pandemií), tak tento areál zavedl objednávku jízdenek online, přičemž poté si onu jízdenku vyzvednete (u automatu) přímo v areálu, aniž byste museli stát frontu na koupi jízdenky.

4.4 Rozhovor se skialpinistou

Tehdy když jsem měl pracovat na tvorbě bakalářské práce, tak v tomto časovém období, - (zejména) kvůli šíření koronaviru / COVID-19, s čímž souvisela určitá omezení - docházelo k popularizaci skialpinismu. V tu dobu se tedy rozhodli někteří lidé jít na skialpy a lidé, kteří by standardně (v době žádných omezení) tuto aktivitu neprovozovali. A právě proto jsem dospěl k tomu, že provedu jeden krátký rozhovor se skialpinistou, který přiblíží jeho postoj (a s tím související popularizaci) k této lyžařské disciplíně. V následujícím pododdílu této podkapitoly se vyskytuje *Analýza nabíraných dat* (podobně jako podkapitoly, věnující se „nelyžařům“, „provozovatelům a zaměstnancům lyžařských středisek“), ve kterých jsem shrnul odpovědi informanta.

4.4.1 Analýza nasbíraných dat

Pojďme si nejdříve odcitovat, co ten skialpinismus vlastně znamená:

„Turistika na lyžích je krásný sport tichých hor, především pro ty, které omrzela hlučná střediska a tratě plné lidí. Skitouring je lyžařskou disciplínou s bohatou historií. Jde o turistiku na lyžích v horském zimním terénu. Lyže se využívají jak ke sjezdu, tak i k výstupu. Túra je často spojená s výstupem na vrchol a v Alpách vedou túry i přes ledovce. Skitouring má hlavní sezónu v březnu a dubnu, kdy bývá i stabilnější, spíše jarní počasí. Ke skitouringu potřebujeme speciální výbavu, odlišnou od sjezdařské. Na rozdíl od sjezdovek, hrozí ve terénu nebezpečí hor, především laviny“ (Honzík, Bulička 2006: 2).

Zmiňovaný informant si chválí především volnost tohoto sportu, má to za nejvolnější možnost pohybu v horách. Samotný skialpinismus provozuje 5 let¹⁸. Přičemž k tomu, aby člověk mohl provozovat skialpinismus, tak je potřebná fyzická zdatnost a radost z pohybu, jak říká rekreační skialpinista Jakub Zakržeckí. Neuvěřitelná popularizace (kdy „šlapali“ i lidé,

¹⁸ V době, kdy jsem prováděl rozhovor.

kteří by na lyže se skialpovým vázáním standardně nešli) skialpinismu v sezóně 2020/21 se přičítá zejména pandemické situaci.

Skialpinismus, jak už bylo řečeno ve výše citované části, tak sahá hluboko do historie, což tvrdí i ve své výpovědi skialpinista, kdy také říká, že skialpinismus má svou historii. Sportování má obecně za součást života.

Informant/Skialpinista se ke koronavirové situaci (epidemie COVID-19) vyjádřil tak, že je zapotřebí se umět adaptovat. Přijmout to, jak to je.

K začínajícím skialpinistům zaujímá velkorysý postoj, protože nic zakázaného nedělají, když tedy nestoupají v místech, kde je to nepovolené. S případy, kdy lidé „šlapají“ (chodí na skialpech), kde je to zakázané se společnost také setkává, za což jsou mnohdy postihnuti pokutou.

Generační rozdíly ve vnímání lyžování bere jako samozřejmé, protože s dobou se vše mění.

5. Anketa

Do práce jsem mimo rozhovorů (kvalitativní metody sběru dat) zařadil i (kvantitativní metodu sběru dat) tzv. anketu, kterou jsem prováděl ve dvou lokalitách. Přičemž všechny informace vyplývající právě z ankety se dozvíte níže.

Počet skupin osob v jednotlivých lokalitách			
Skupiny osob	Jeseník	Litomyšl	Celkem
Lyžaři	14	10	24
Bývalí lyžaři	13	17	30
„Nelyžaři“	13	13	26
Celkem	40	40	80

Tabulka č. 3: Počet skupin osob v jednotlivých lokalitách

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.1 Představení ankety

Kromě rozhovorů, z nichž tato bakalářská práce primárně vychází, jsem se také rozhodl pro sběr dat pomocí ankety, bez které se obejde už jen málokterý sociologický výzkum, a tak se stává dosti častou praktikou podle knihy *Metody výzkumu ve společenských vědách* (Novotná 2019: 143). Ačkoli pro antropologii je mnohem cennější pátrání do hloubky, tudíž kvalitativní metoda (kam patří kupříkladu mnou využitě rozhovory). Ať už se to týká čehokoliv, v případě dotazníkové šetření může jít například o studentskou evaluaci výuky, o hodnocení spokojenosti s nákupem, anebo právě mnou využitou anketu (Novotná 2019: 143). Přičemž jsem se vlastně dotazoval dvou skupin lidí – lyžařů a „nelyžařů“. Případně se do skupiny lyžařů řadili i „vysloužilí lyžníci“. A proto, že zkoumám vztahy k lyžování (v generační perspektivě), tak se mi zdají být důležité a podstatné i postoje lidí, kteří nejsou zběhlí v tomto sportovním odvětví. Ti, kteří lyžují (či lyžovali – především z důvodu stáří právě přestali). Mezi důvody, z jaké příčiny nelyžují se tam také řadilo to, že nemají čas. Teď bych Vás seznámil s otázkami, na které jsem se ptal:

1. Lyžujete?
2. Od kolika let lyžujete?
3. Vedl vás někdo k lyžování?
4. Jaký máte k lyžování vztah?

To by byly dotazy směřované na lyžaře. Jelikož tu ale nejsou jen lidé, kteří lyžují, tak jsem si dal i otázky (vycházející z těch pro lyžaře) cílené pro respondenty, kteří nelyžují. K nim jsem tedy mířil se stejnou úvodní otázkou („Lyžujete?“), a poté jsem pokračoval třemi odlišnými otázkami:

- 1. Lyžujete?**
- 2. Proč nelyžujete?**
- 3. Když jste byl/a malý/á, tak Vás k lyžování někdo vedl?**
- 4. Jak jinak lyžování vnímáte? Jaký k němu máte vztah?**

V této anketě jsem se rovněž tázal na to, v jakém okrese respondenti bydlí. Dále jsem se ptal na věkové rozmezí, které bylo vymezeno s rozestupem 10 let. Samozřejmě jsem i určoval, zda je tázaný žena či muž.

Samotnou anketu jsem prováděl na dvou místech. Tím prvním byl Jeseník (+ blízké okolí), druhým pak byla Litomyšl. Na každém z těchto dvou míst jsem se prostřednictvím této ankety dotazoval 40 lidí. Přičemž v Jeseníku jsem se dotazoval v době, kdy jsme se účastnili (jakožto studenti oboru Sociální a kulturní antropologie) terénní praxe 22. a 23. 6. 2021. V Litomyšli jsem pak anketu uskutečnil během jednoho dne, a to konkrétně 24. 2. 2022. K tomu jsem taktéž dbal na to, abych zachytil všechna věková rozmezí, tedy 20-29 let (16x z toho 7x Jeseník; 9x Litomyšl), 30-39 (11x z toho 6x Jeseník; 5x Litomyšl), 40-49 (14x z toho 7x Jeseník; 7x Litomyšl), 50-59 (9x z toho 1x Jeseník; 8x Litomyšl), 60-69 (17x z toho 10x Jeseník; 7x Litomyšl), 70-79 (9x z toho 7x Jeseník; 2x Litomyšl) a 80-89 let (1x Litomyšl). Rovněž jsem se soustředil na to, abych oslovoval také přibližně stejný počet mužů a žen. Také jsem ale narazil i na mladší respondenty, což se tedy týkalo menšího množství tázaných, konkrétně pak na tři ve věku 16 (muž, okolí Jeseníku), 18 (muž, Litomyšl) a 19 let (žena, Jeseník).

Zastoupení respondentů v jednotlivých lokalitách				
Věková skupina	Jeseník		Litomyšl	Celkem
20-29 let	7		9	16
30-39 let	6		5	11
40-49 let	7		7	14
50-59 let	1		8	9
60-69 let	10		7	17
70-79 let	7		2	9
80-89 let	0		1	1
Pod 20 let	Muž (16) ¹⁹	Žena (19) ²⁰	Muž (18)	3
Celkem	40		40	80

Tabulka č. 4: Zastoupení respondentů v jednotlivých lokalitách

Zdroj: Autor bakalářské práce

Jak už jsem tedy zmínil v předchozím textu, tak jsem se tázal 40 lidí v obou lokalitách, přičemž lokalita Jeseník byla ještě rozšířena o blízké okolí. V Litomyšli pak k žádnému rozšiřování nedošlo (k dotazování docházelo pouze ve městě), ale nemyslím si, že by to mělo nějaký zásadní vliv na výsledky ankety. Taktéž jsem v úvodní části této kapitoly sdělil, že jsem vybíral pohlaví tázaných tak, aby to bylo zhruba vyrovnané, což se podařilo. Protože u obou míst (Jeseníku a blízkého okolí, a pak také Litomyšle) jsem se tázal 19 žen a 21 mužů, ale objevovali se tam taktéž mladí lidé, kteří nespádali do věkových kategorií, jimiž se tato bakalářská práce zabývá.

V odpovědích se vyskytovaly vlastně tři skupiny osob, a to ti, kteří nelyžují, rovněž i ti, kteří též nelyžují, ale dříve lyžovali, a pak se tam samozřejmě nacházeli i lyžaři, kteří ještě stále lyžují.

¹⁹ Okolí Jeseníku.

²⁰ Přímo město Jeseník.

Počet zúčastněných v rámci ankety			
Pohlaví	Počet v Jeseníku	Počet v Litomyšli	Celkem
Žena	19	21	40
Muž	19	21	40
Celkem	38	42	80

Tabulka č. 5: Počet zúčastněných v rámci ankety

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.1.1 Shrnutí výsledků ankety – „nelyžaři“

Odpověď na úvodní otázku („Lyžujete?“) je celkem zřejmá, pakliže se nyní věnujeme „nelyžařům“. Mohu tedy zamířit rovnou na druhou otázku, jež byla: „Proč nelyžujete?“. Tato otázka se ve výsledku zaměřovala i na ty osoby, které už nelyžují, ale dříve lyžování praktikovali. A tak právě tam bylo nejčastější odpovědí, že už jsou staří. Co se týká „nelyžařů“, u nich se vyskytovaly nejčastěji ty odpovědi, které zněly, že už není čas, nemá to rád/a, anebo to neumí. Objevovaly se ovšem i jiné odpovědi, ty si ale přiblížíme až v následujících podkapitolách. Mohl bych tedy přejít ke třetí otázce, která zněla (téměř stejně jako u lidí, kteří lyžují), a to takto: „Když jste byl/a malý/á, tak vás někdo k lyžování vedl?“. A tam bylo nejčastější odpovědí, že je nikdo k lyžování nevedl, přičemž tato odpověď se objevovala i u lyžařů či bývalých lyžařů, kde to nebyla ale nejčastější odpověď. Tou poslední, a to čtvrtou otázkou byla vlastně také totožná otázka jako u lyžařů / bývalých lyžařů, ale byla obohacena o doplňkovou otázku, která pojednávala o jejich vnímání lyžování, *jak tedy lyžování vnímají...?* U této otázky bylo nejčastěji odpovídáno, že k tomu zaujímají neutrální vztah. To by bylo k nejčastějším odpovědím u lidí, kteří neprovozují a nikdy neprovozovali především zimní sport (je možnost i letního lyžování), kterým je (sjezdové) lyžování.

Nejčastěji slýchané odpovědi u „nelyžařů“		
Otázky	Odpovědi	Četnost
Lyžujete?	Ne	26x
Proč nelyžujete?	Neschopnost (sjezdové) lyžování provozovat / Málo času	6x/4x
Když jste byl/byls malá/ý, tak vás k lyžování někdo vedl?	Nevedl	22x
Jak lyžování vnímáte? Jaký k němu máte vztah?	Neutrálně/Neutrální	4x

Tabulka č. 6: Nejčastěji slýchané odpovědi u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.1.2 Shrnutí výsledků ankety – lyžaři / bývalí lyžaři

Podobně jako v předchozí podkapitole je i zde nejspíše zbytečné představovat nějak hlouběji tuto otázku, protože je celkem jasná a výstižná. Zní tedy následovně: „Lyžujete?“ Odpověď na tuto první otázku tedy zněla nejčastěji ano či ne. To ta druhá otázka se lišila, protože je vyloučené, abych se ptal lyžařů / bývalých lyžařů, proč nelyžují, ale tázal jsme se na jinou otázku, a to: „Od kolika let lyžujete?“ Tady se to přesně nedá určit, jaká odpověď byla nejčastější, ale často jsem tam zaznamenal od 5 či 7 let, ale byly mi odvětěné i jiné roky. I když je pravdou, že nejčastěji se objevovaly tyto odpovědi (každá z těchto odpovědí se vyskytovala 3x). Jen bych dal ještě jednou najevo, že se to týká i těch, kteří dříve lyžovali, ať už přestali z jakéhokoli důvodu. Třetí otázka byla poté v podstatě stejná jako u „nelyžařů“, jak už jsem předkládal u lidí neprovozujících tento sport v předešlém pododdílu. Jen se zbavila té doplňkové otázky, a tak se nějakým výrazným způsobem nelišila. Zněla takto: „Vedl vás k lyžování někdo?“ U této otázky respondenti v obou místech nejčastěji odpovídali, že to byli právě rodiče, kteří je přiměli k počátkům praktikování (sjezdového) lyžování

Nejčastěji slýchané odpovědi u lyžařů / bývalých lyžařů		
Otázky	Odpovědi	Četnost
Lyžujete?	Ano / Už ne	24x / 30x
Od kolika let lyžujete?	5 / 7 let	3x / 3x
Vedl vás k lyžování někdo?	Rodiče	27x
Jaký máte k lyžování vztah?	Kladný	26x

Tabulka č. 7: Nejčastěji slýchané odpovědi u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.2 Výsledky ankety v lokalitě Jeseník

V tomto poddílu shrnu výsledky ankety, ke kterým jsem došel v Jeseníku a blízkém okolí. Na začátku bych tedy ještě nastínil to, že velká část tázaných byla z okresu Jeseník, ale ocitli se tam i respondenti z jiného okresu, a to z okresu Frýdek Místek (1x), Ostrava (2x) nebo Bruntál (2x). To poté znamená, že značná část (35) tázaných byla z okresu Jeseník.

Na tomto místě jsem se tázal na anketní otázky 13 bývalých lyžařů, 13 lidí, kteří nelyžují a 14 lyžařů. To by bylo vše k první otázce („Lyžujete?“). Nehledě na to, tak tato otázka byla mířena na všechny, tedy na ty, kteří nelyžují, ale právě i na lyžaře.

Zastoupení respondentů v Jeseníku	
Skupiny osob	Počet respondentů
„Nelyžaři“	13
Bývalí lyžaři	13
Lyžaři	14

Tabulka č. 8: Zastoupení respondentů v Jeseníku

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.2.1 Výsledky u „nelyžařů“

V anketě druhá otázka („Proč nelyžujete?“) byla mířena na to, proč vlastně nelyžují? Odpověď na ní byla nejčastěji, že jsou již staří, to se ovšem netýká „nelyžařů“. A tak u této skupiny dotazovaných (Jeseník a okolí) bylo mnohdy (3x) řečeno „neumím to“. Též mi bylo řečeno, že není čas (3x), přičemž se to jednou týkalo lyžaře a dvakrát právě „nelyžařů“, Tázaných, kteří neprovozují tuto sportovní aktivitu jsem se neptal, jestli dříve lyžovali, ale jsem si jistý, že to

alespoň zkoušeli, neboť to bylo zřejmé i z jejich odpovědí na tuto druhou otázku v této anketě. Takže jsem se už ani nedoptával. Rovněž mi bylo řečeno, že je (sjezdové) lyžování nebaví (2x), nemá ráda zimu. Není sportovní typ, nebylo s kým, nebyla příležitost, nebo i kvůli tomu, že si v dětství zlomila ruku.

Výsledky u druhé otázky ankety u „nelyžařů“	
Odpoověď na otázku	Počet respondentů
Neumím to	3
Není čas	3
Nebaví mě lyžování	2
Nemám ráda zimu	1
Nejsem sportovní typ	1
Nebylo s kým	1
Nebyla příležitost	1
V dětství jsem si zlomila ruku	1

Tabulka č. 9: Výsledky u druhé otázky (ankety) u nelyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Na třetí otázku („Když jste byl/a malý/á, tak vás k lyžování někdo vedl?“) bylo odpovězeno nevedl (10x), takže s touto odpovědí jsem se v Jeseníku a okolí setkal u většiny „nelyžařů“. Dvakrát mi bylo odpovězeno, že je vedla k lyžování škola, poté jedna odpověď říkala rodiče.

Výsledky u třetí otázky ankety u „nelyžařů“	
Odpoověď na otázku	Počet respondentů
Nevedl	10
Škola	2
Rodiče	1

Tabulka č. 10: Výsledky u třetí otázky (ankety) u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

Nyní už zaměřím k poslední čtvrté otázce mé ankety, jež byla: „Jak jinak lyžování vnímáte? Jaký k němu máte vztah?“. U závěrečné otázky mi bylo od „nelyžařů“ vícekrát řečeno,

že se k lyžování staví neutrálně (5x), načež jsem zaznamenal kladný vztah (2x), poté se mi dostalo odpovědi dobrý vztah (2x) a negativní vztah (2x). Jednou mi bylo odpovězeno vedlejší vztah (1x), respektive vlastně žádný – k lyžování nemá žádný vztah. Mimo to i to, že lyžování vnímá nebezpečně. Protože otázka měla ve finále dvě podoby, a tak si mohli respondenti vybrat. Nejvíce tak volili tu možnost, kdy měli vyjádřit, jaký k tomu mají vztah. Přičemž tou druhou podobou bylo, jak lyžování vnímají.

Výsledky u čtvrté otázky ankety u „nelyžařů“	
Odpověď na otázku	Počet respondentů
Neutrální vztah	5
Kladný vztah	2
Dobrý vztah	2
Negativní vztah	2
Vedlejší vztah ²¹	1

Tabulka č. 11: Výsledky u čtvrté otázky (ankety) u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.2.2 Výsledky u lyžařů / bývalých lyžařů

U lyžařů a zároveň bývalých lyžařů v již zmíněné oblasti Jeseníku byly výsledky následující. Respondentů z obou skupin bylo celkem 27, 13 (bývalí lyžaři) a 14 (lyžaři).²² A jelikož bývalí lyžaři také lyžovali, tak jsem dospěl k tomu, že tyto dvě kategorie spojím, a to především proto, že těm současným i bývalým lyžařům jsou dávány ty samé otázky. Přesto rozdíl je v tom, že ta jedna ze dvou skupin už prakticky neprovozuje onu aktivitu, i když se o to třeba můžou jistým měřítkem zajímat. Avšak v závěru to nemusí provozovat. Důvodem může být právě třeba vysoký věk, s čímž může souviset horší pohyblivost, anebo například zdravotní problémy, které už nedovolí danou aktivitu provádět. Samozřejmě existuje i mnoho jiných důvodů, proč právě někdo nelyžuje (nedostatek času kvůli práci, ženy mohou být na mateřské dovolené atd.).

Po krátké odbočce se přemístím k druhé otázce („*Od kolika let lyžujete?*“) v anketě z pohledu lyžařů a bývalých lyžařů. Tam bylo nejčastější odpovědi od školního věku (4x), zřejmě i proto, že úplně přesně nevěděli, od kolika let začali provozovat tento zimní sport, poté bylo třikrát zmíněno od 5 a 7 let, nato bylo dvakrát řečeno, že lyžují od 3 let. Dále se už všechny

²¹ Čili žádný vztah.

²² Viz tabulka č. 8 na začátku této podkapitoly.

možnosti od kolika let lyžovali, vyskytovaly pouze jednou. Patří tam od 5 až 6 let, od mala/dětství (nedokážou to přesně specifikovat), 3 až 4 let, 11, 2, 13, 8, 18, 15, 14, 17, 10 a od předškolního věku. Objevovaly se i reakce, že lyžovali v určitém věkovém rozmezí (2x), a to bylo proto, že není čas nebo málokdy byl sníh. Byl respondent (muž) ve věkovém rozmezí 70-79 let, který pamatuje zimy, kdy bylo sněhu v České republice dostatek.

Výsledky druhé otázky ankety u lyžařů / bývalých lyžařů	
Odpověď na otázku	Počet respondentů
Školního věku ²³	4
5 let	3
7 let	3
3 let	2
2 let	1
8 let	1
10 let	1
11 let	1
13 let	1
14 let	1
15 let	1
17 let	1
18 let	1
3-4 let	1
5-6 let	1
Předškolních let	1
Dětství	1

Tabulka č. 12: Výsledky druhé otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Nyní bych se ubral k výsledkům na třetí otázku („Vedl vás k lyžování někdo?“) v kategorii lyžaři (současní i bývalí). Na tu jsem nejčastěji zaznamenával odpověď, že je k tomu přivedli rodiče (1 1x). Poté se vyskytovala druhá nejčastější odpověď, která zněla takto: „Já jsem

²³ Mezi 6. a 15. rokem života.

začal/la lyžovat sám/sama od sebe.“ (8x). Méně častá, ale přece párkrát (4x) zazněla, s čímž nepochybně souvisí i zavedení lyžařských výcviků při studiu na školách. Touto odpovědí byla „škola“. Následně jsem si poznamenal odpověď otec (2x). Nyní pojdme přejít k posledním odpovědím u třetí otázky v anketě, kterými byly sestra (1x) a kamarádi (1x).

Výsledky třetí otázky ankety u bývalých lyžařů / lyžařů	
Odpoověď na otázku	Počet respondentů
Rodiče	11
Sám/Sama od sebe	8
Škola	4
Otec	2
Sestra	1
Kamarádi	1

Tabulka č. 13: Výsledky třetí otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Ubírám se k výsledkům poslední otázky („*Jaký máte k lyžování vztah?*“), která se ptala na jejich vztah k (ke sjezdovému) lyžování. Jako odpovědi jsem slyšel více méně samé superlativy. Přičemž nejčastěji bylo řečeno, že k lyžování mají respondenti kladný vztah (9x), z čehož jedna odpověď byla od člověka, který lyžoval v dětství, ale teď je zaneprázdněn jinými aktivitami. Rovněž jsem párkrát (4x) zaslechl, že k tomu mají srdcový vztah. Pak se už u této otázky objevily (u čtyř zbývajících odpovědí na tuto otázku) pouze dvakrát tytéž odpovědi, a to sportovní a dobrý vztah. Jistým způsobem, ale každý určitou odpověď může vnímat jinak, toto je ovšem kvantitativní metoda, a tak se očekávají zejména jasné a stručné odpovědi, i proto, že jde především o větší množství tázaných, které může sloužit k tomu, abychom si například nějakou určitou informaci ověřili apod. Jde tedy spíše o to zjistit, jaký k lyžování mají čeští občané vztah, a kolik z nich vlastně lyžuje. Tož, dá se říci, že vlastně většina dotazovaných lidí (celkově 40) v Jeseníku (a blízkém okolí) lyžovala/lyžuje, protože 27 z nich se řadí k těmto (bývalým) lyžařům.

Výsledky u čtvrté otázky ankety u lyžařů / bývalých lyžařů	
Odpovědi na otázku	Počet respondentů
Kladný vztah	9
Srdcový vztah	4
Sportovní vztah	2
Dobry vztah	2

Tabulka č. 14: Výsledky čtvrté otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.3 Výsledky v lokalitě Litomyšl

Stejně tak jako na začátku předchozího pododdílu, který se zaměřoval na oblast Jeseníku bych v souvislosti s anketou ve městě Litomyšl také zmínil, že se tázané osoby objevovaly i z jiných okresů (než z okresu Svitavy). A abych byl přesný, tak se tam vyskytovali dotazovaní i z okresů Ústí nad Orlicí (7x), Hradec Králové (1x), České Budějovice (1x) a Znojmo (1x). To napovídá tomu, že zde bylo o pět lidí méně ze stejného okresu (30), do kterého patří Litomyšl, přičemž v okrese Jeseník jsem se tázal především v samotném okresním městě Jeseník, což Litomyšl není. Ta patří pod okresní město Svitavy.

V případě tohoto místa jsem se od 40 dotazovaných ve městě Litomyšl dozvěděl, že 17 lidí patřilo mezi ty, kteří lyžovali, ale už nelyžují. A poté měli o dva „hlasy“ méně „nelyžaři“, ti byli tedy zastoupeni 13 (nelyžujícími) lidmi. A mezi lyžaři se v tom případě objevilo 10 osob. V tuto chvíli stejně jako tomu bylo v předchozím pododdílu, zajímající se o výsledky v Jeseníku, se i teď nejprve budeme zaměřovat na interpretaci výsledků ankety u „nelyžařů“.

Zastoupení respondentů v Litomyšli	
Skupiny osob	Počet respondentů
„Nelyžaři“	13
Bývalí lyžaři	17
Lyžaři	10

Tabulka č. 15: Zastoupení respondentů v Litomyšli

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.3.1 Výsledky u „nelyžařů“

U respondentů nepraktikujících jízdu po sjezdovce na lyžích se tam druhá otázka („*Proč nelyžujete?*“) vztahovala k tomu, proč vlastně nepraktikují tuto činnost? Nejčastěji (3x) tam byl že rodina k tomu neměla vztah, o jeden hlas méně (2x) měla reakce, „nemám ráda lyžování“. Následující zbytek odpovědí se tu vyskytoval jedenkrát: „jsem sportovní antitalent“ „mám zdravotní problémy“, „nemám ráda zimu“, „je to drahé“, „neumím to“, „nezajímá mě to“, „nemám čas“. Dá se tedy konstatovat, že odpovědi na druhou (anketní) otázku byly vcelku pestré.

Výsledky druhé otázky ankety u „nelyžařů“	
Odověď na otázku	Počet respondentů
Rodina k tomu nemá/neměla žádný vztah	3
Nemám k tomu žádný vztah	2
Jsem sportovní anti talent	1
Mám zdravotní problémy	1
Nemám ráda lyžování	1
Nemám ráda zimu	1
Je to drahé	1
Neumím to	1
Nezajímá mě to	1
Nemám čas	1

Tabulka č. 16: Výsledky druhé otázky (ankety) u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

Třetí otázkou jsem se ptal na vedení k této aktivitě („*Když jste byl/a malý/á, tak vás k lyžování někdo vedl?*“). Všichni respondenti (všech 13 jedinců) na ni odpověděli, že je k tomu nikdo nevedl.

Výsledky třetí otázky ankety u „nelyžařů“	
Odověď u otázky	Počet respondentů
Nevedl	13

Tabulka č. 17: Výsledky třetí otázky (ankety) u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

Poslední otázka („*Jak jinak lyžování vnímáte? Jaký k němu máte vztah?*“), u které bylo nejčastější odpovědí, že je lyžování baví sledovat, nebo by si ho byli ochotní zkusit (4x). K této odpovědi by se teoreticky dala přiřadit ještě jedna odpověď, a to tato: „chtěla bych to také provozovat“. Následně jsem zaregistroval reakci, že se jemu/jí lyžování líbí (pasivně). Poslední tři zbývající odpovědi byly odlišné. Zazněly tam odpovědi: „nijaký“ vztah“, „mám z toho strach“ a „žádný, vůbec to nevnímám“.

Výsledky čtvrté otázky ankety u „nelyžařů“	
Odpoověď na otázku	Počet respondentů
Baví je lyžování sledovat	4
Zkusil/a by si to	4
Chtěla by to také provozovat	1
Líbí se jí to	1
Nijaký vztah	1
Má z toho strach	1
Žádný, vůbec to nevnímá	1

Tabulka č. 18: Výsledky čtvrté otázky (ankety) u „nelyžařů“

Zdroj: Autor bakalářské práce

5.3.2 Výsledky u lyžařů / bývalých lyžařů

Pokud bych se měl věnovat lyžařům a bývalým lyžařům, tak bych prvně zopakoval počet těchto osob, radících se do skupiny bývalých nebo současných lyžařů. I přesto, že jsem to sdělil v předchozím odstavci. Již jsem tedy zmínil, že lyžařů bylo pouze 10, kdežto bývalých lyžařů bylo dokonce 17, z čehož pramení součet 27 lyžařů, ať už bývalých či současných.²⁴

Když bych se přesunul na druhou otázku ankety („*Od kolika let lyžujete?*“). Pětkrát (tedy nejčastěji) tam bylo řečeno od 10 let, třikrát pak od 8 let a od předškolních let. Třikrát také respondenti odpověděli věkovým rozmezím s odstupem jednoho až 2 roků, a to 7-8, 10-11 a 8-10 let. Dvakrát bylo odpovězeno od 3, 4 a 30 let. Poté tam už jednou zazněl věk 5, 12, 15, 17 nebo 19 let. Také zaznělo od školního věku a rovněž od dětství.

²⁴ Viz tabulka č. 13 na začátku této podkapitoly.

Výsledky druhé otázky ankety u bývalých lyžařů / lyžařů	
Odověď na otázku	Počet respondentů
10 let	5
Předškolních let	3
8 let	3
3 let	2
4 let	2
30 let	2
5 let	1
12 let	1
15 let	1
17 let	1
19 let	1
7-8 let	1
8-10 let	1
10-11 let	1
Školních let	1
Dětství	1

Tabulka č. 19: Výsledky druhé otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Nyní bych přešel k té třetí otázce („Vedl vás k lyžování někdo?“), která znovu odhalí, jak se tázané osoby dostaly k lyžování. Ve velkém množství (10x) zazněla odpověď rodiče. Následně byla řečena odpověď nikdo (6x), načež táta (4x), sám/sama od sebe²⁵ (3x). A jindy jsem zaznamenal odpovědi jako rodina, známí a kamarádi, manžel a děti, a poté i škola v souvislosti s povinnými školními lyžařskými zájezdy.

²⁵ Tato odpověď zaznívala od starších respondentů.

Výsledky třetí otázky ankety u lyžařů / bývalých lyžařů	
Odpověď u otázky	Počet respondentů
Rodiče	10
Nikdo	6
Táta	4
Sama/Sám od sebe	3
Rodina	1
Manžel a děti	1
Známí a kamarádi	1
Škola	1

Tabulka č. 20: Výsledky třetí otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Pokud by mělo poté jít o čtvrtou otázku vztahu k lyžování, tak tam k nejčastější odpovědi patřilo kladný vztah (14x). Nato se tam také objevoval neutrální vztah (5x). Dále se u tohoto dotazu objevila odpověď dobrý (2x), a že se jim lyžování líbí (2x). Se stejným počtem byla také odpověď: „mám lyžování rád/a“ (tedy také 2x). Jednou se objevila odpověď chladný, a také odpověď je to aktivita, kterou miluje.

Výsledky čtvrté otázky ankety u lyžařů / bývalých lyžařů	
Odpověď na otázku	Počet respondentů
Kladný vztah	14
Neutrální vztah	5
Líbí se mi lyžování	2
Mám ráda lyžování	2
Dobrý vztah	2
Baví mě lyžování	1
Miluju lyžování	1

Tabulka č. 21: Výsledky čtvrté otázky (ankety) u lyžařů / bývalých lyžařů

Zdroj: Autor bakalářské práce

Celkem zajímavé je i to, že v Litomyšli i Jeseníku se nacházelo 27 bývalých a současných lyžařů, což „pouze“ potvrzuje popularnost a oblíbenost lyžování v České republice.

5.4 Srovnání obou lokalit

Jak mohu vidět výše, tak v Jeseníku (a okolí) a Litomyšli se přihlásilo k osobám, které nelyžují 13 lidí. To tedy napovídá tomu, že když se sečetl počet současných a bývalých lyžařů, tak byl součet (bývalých lyžařů a lyžařů) v obou městech 27. Poměr bývalých a současných lyžařů pak v obou lokalitách už nebyl stejný. Jak u místa Jeseník, tak i v Litomyšli byl poměr tázaných žen a mužů podobný. Výsledky byly podobné, protože třeba u otázky „*Kdo vás/tě přivedl k lyžování?*“ bylo, jak v Jeseníku, tak poté i v Litomyšli řečeno rodiče (11x v Jeseníku a blízkém okolí a 10x v Litomyšli). Na otázku „*Jaký máte k lyžování vztah?*“ bylo na obou místech nejčastěji řečeno kladný vztah, i proto, že velké množství respondentů se řadilo k současným či bývalým lyžařům. Ale k této poslední otázce ankety v Jeseníku odpovědělo 9 respondentů odpovědí, že mají k lyžování kladný vztah. Zatímco v Litomyšli odpovědělo 14 tázaných tímto výrokem. Rozhodně to není směrodatné, protože jsem se dotazoval náhodných lidí. Tito lidé tedy nebyli nějak předem zvažováni. Ovšem jistě to stvrzuje to, že je lyžování v České republice oblíbené, ačkoliv zde nejsou velehory.

Z mou provedené ankety jsem se dozvěděl i zajímavé informace, které mě spíše pobavili. Tam patří třeba to, že (sjezdové) lyžování není výkonnostním sportem. I když tato informace není nijak pro mnou provedený výzkum zásadní. Tak rozhodně nemohu říci, že by chyběla data důležitá pro můj výzkum. Jako podstatné například vidím, že většina starších lidí začala lyžovat sama od sebe. Naopak ty mladší k (ke sjezdovému) lyžování přivedli z velké části rodiče. Nejsem schopen říci, čím to může být. Třeba to může být dobovým posunem, kdy mladí lidé dávají přednost spíše elektronickým zařízením než zdravému pohybu. Ostatně i tak nelze tento fakt zobecňovat. Za podstatnou informaci se může považovat i to, že ačkoliv určitá část respondentů nelyžuje, tak k (ke sjezdovému) lyžování zaujímají dost často řekněme kladný vztah. Mohl bych to říci ještě jiným způsobem. Protože docela často rádi tento zimní sport pozorují, a tak ho tedy přijímají pasivně. Ostatně to je účelem všelijakých vysílání. Rozhodně i tento problém má své světlé stránky – například šíření určitého sportovního odvětví (Sekot 2008:11).

6. Závěr

V této závěrečné kapitole stručně shrnu strukturu práce, nashromážděná data, a následně zodpovím výzkumné otázky.

Z hlediska struktury bakalářské práce jsem nejprve začal popisovat Metodologii, kapitolu č. 2. Do ní jsem zařadil *Představení výzkumu*, jehož částí je i stručné přiblížení kvalitativní a kvantitativní fáze výzkumu. Následovala podstatná část výzkumu – *Výzkumné otázky*. Směrodatnou částí této kapitoly Metodologie jsou rovněž *Metody, fáze a průběh výzkumu*. V této kapitole byly představeny i *Výzkumné lokality*, ve kterých byl výzkum prováděn. Přičemž bylo v neposlední řadě v této části práce zmíněno *Představení informantů* participujících v mém výzkumu, do nichž se řadili lyžaři, „nelyžaři“, zaměstnanci a provozovatelé lyžařských areálů a jeden z rozhovorů byl se skialpinistou. Poté poslední podkapitolou této metodologické kapitoly byla neméně důležitá podkapitola *Etika výzkumu a sebereflexe výzkumníka*.

Poté přišlo na řadu začlenění *Teoretické přístupy* (kapitola č. 3.), jejichž součástí byla díla především *Sociologie a antropologie sportu* (zejména díla Aleše Sekoty). Ale možná ještě důležitější roli zastupovaly *Koncepty Pierra Bourdieuho*. Součástí této části práce je také podkapitola *Historie a sociální aspekty lyžování*, do níž se řadil oddíl *Stručná historie lyžování a Ekonomické možnosti a lyžařské podmínky*.

Další část bakalářské práce se věnovala analýze kvalitativního (kapitola č. 4 – *Rozhovory*) způsobu sběru dat.

V kvalitativní části jsem měl dospět na základě celého výzkumu k odpovědím na výzkumné otázky. V počáteční fázi výzkumu jsem si stanovil tyto dvě výzkumné otázky:

1. „*Jak informanti z různých generací (dvou sledovaných) vnímají změny podob lyžování v průběhu svého života?*“
2. „*Jak informanti vnímají ekonomickou náročnost této aktivity?*“

Na první výzkumnou otázku je odpovědí (na základě poskytnutých rozhovorů v kapitole č. 4.), že podoby lyžování se mění zejména vlivem toho, jak plyne čas. S plynutím času totiž dochází k vývoji, a tím pádem (logicky) k posunu kupředu (technologií v lyžařském odvětví, neustálé budování dalších areálů a lanovek apod.). Jak i vyplynulo z rozhovorů, tak dříve si lyžování (starší) lidé více vážili, jistě se ale nedá říci, že by si lyžování z mladší generace

(vlastně část i z té starší) nikdo nevážil. Jen to nedávají kupříkladu takovým způsobem najevo. Protože se názory s přibývajícím věkem mění (s ním se tedy vyvíjíte, což je zcela přirozené).

Podle mých informantů byl nedostatek vybavení na lyže, na druhou stranu bylo cenově dostupnější. To může být sporné, neboť v té době u generace nad 40 let byly mnohonásobně nižší platy. Sportovních značek bylo výrazně méně, nyní je mnohem větší výběr. Dříve bylo podpultové zboží, dnes se dá cenově výhodněji koupit zboží na bazarech z druhé ruky. Ve stručnosti by bylo možné říci, že vývoj jde nezadržitelně dopředu, a co se děje s technikou a technologiemi je neuvěřitelné. Dříve byli lidé vděční, že si nemuseli vyšlápnout kopec s lyžemi na ramenou, což znamená, že měli k dispozici alespoň vlek s nízkým vedením lana, kdy nebyla žádná kotva, natož například „dvojkotva“ (kde mají možnost jet dva lyžaři či snowboardisti apod.). O tom si tehdy lyžaři mohli jen zdát. O technice upravující sjezdovky, nebo dejme tomu o zasněžovacím systému, neměli lidé ani potuchy. Nehledě na to, když se obrátíme do minulých časů, tak běžnější bylo běžecké lyžování, anebo úplné začátky byly u skokanských můstků, což se také výrazným způsobem posouvá. Dříve byli lidé vděční, když skočili pár metrů, nyní se skáče kolem sta metrů do dálky.

Na výše zmíněnou první výzkumnou otázku lze ve stručnosti odpovědět tak, že podoby se měnily zejména vlivem doby (komplexního vývoje v lyžování). Jinak mladší generace (kolem dvaceti let) to bere více samozřejmě. Zatímco druhá zkoumaná generace (nad 40 let) si toho více váží. Zároveň je zcela jisté (nejen z mého výzkumu), že se to netýká všech z mnou sledovaných generací. Respektive názory se různí. Tudíž je jasné, že názory té (mnou zkoumané) starší generace mohou panovat i u (mnou zkoumané) mladší generace. Rozhodně tomu ale může být i naopak. Pokud shrnu zjištěná data náležející k první výzkumné otázce, tak většina informantů chápe změny podob lyžování jako přirozený vývoj, a to především generace kolem dvaceti let. Ale nelze v žádném případě říci, že ta mladší to pojímá vždy přirozeně. Jednoznačné je, že starší generace (nad 40 let) zažívala jiný pokrok než mladší generace (kolem 20 let), nyní je pokrok rychlejší a výraznější než v minulém století.

Na tu druhou výzkumnou otázku je opět odpovědí (stejně tak jako u první výzkumné otázky), že do jisté míry na to má vliv čas. A to proto, že v nějaké době jsou na tom lidé ekonomicky lépe a jindy zase hůře. Mimo jiné v tom hraje svou roli také osobní nasazení. Ale jsou i chvíle, kdy vám nemusí přát osud. Odpověď na druhou výzkumnou otázku může být tedy v některých ohledech trochu komplikovanější. Rozhodně je zcela jasné, že primární (velmi důležitý, ne však jediný) vliv na to mají vaše příjmy. Tudíž ekonomická stránka jednotlivců je základním pilířem (kromě financí je ale důležitý časový prostor, který máte, z čehož poté

vychází určení vašich priorit), přičemž záleží také na náročnosti lyžaře. Protože ne každý chce to samé (stejně tak drahé) vybavení.

Ekonomické možnosti konkrétních lidí jistě podmiňovaly a stále ještě podmiňují to, co si mohou dovolit pořídit. Jde o to, kde má daný člověk svou prioritu (zmiňovali informanti, začlenění v mém výzkumu), s čímž kupříkladu souvisí i obětování nějaké méně důležité aktivity, ze které člověk nemá takový požitek proto, aby mohl vykonávat aktivitu, které si cení více (příkladem může být například sjezdové lyžování, anebo jakýkoliv jiný sport, ke kterému má určitá osoba hlubší vztah).

Stručnou odpovědí na druhou výzkumnou otázku může zase být (už jen podle výpovědí provozovatelů a zaměstnanců v lyžařském sportu), že podmiňování ekonomických možností je zejména o prioritách (tedy čemu dá člověk přednost před něčím jiným) – poté vám může zbýt více financí na jinou vámi oblíbenější aktivitu. Je poté na každém, zda je schopen nějakou aktivitu obětovat/upřednostnit. V souvislosti s druhou výzkumnou otázkou mohu konstatovat, že se objevovaly dva základní názory. Jednak ty, co tvrdí, že je to cenově dostupné, ale i ty, co tvrdí, že je to drahé. Ale i tak převažovaly výpovědi, které mají lyžování za finančně náročný koníček/sport. Následně zejména od zaměstnanců a provozovatelů lyžařských areálů jsem často slyšel, že žijeme v době, kdy se dá mnohé pořídit za zlomek ceny (např. na bazarech nové i požitě zboží, nebo zánovní zboží).

Dříve bylo obtížné se k lyžařskému vybavení dostat, dnes je tomu trochu jinak. Protože v dřívější době si člověk mnohem více cenil toho, že například nějaké vybavení vůbec měl/má [Anonymní žena (70), Říha, Anonymní muž (72)]. Vývoj přispěl k většímu požitku z jízdy díky vyspělým technologiím výroby lyží. Kromě oblíbenosti některého lyžařského vybavení měla v poslední době vliv na nedostatek určitých produktů i covidová pandemie / COVID-19. Nedostatek byl způsoben i omezeným množstvím některých komponentů či materiálů

Ve výzkumu jsem kromě kvalitativní metody *Rozhovorů* použil i kvantitativní metodu sběru dat – kapitola č. 5., kterou je (v mém výzkumu) anketa. Ta potvrdila, že je (sjezdové) lyžování (alespoň) v České republice populárním sportem, a to proto, že nadpoloviční většina z respondentů lyžuje/lyžovala (54 respondentů z 80 oslovených). To ovšem nedokládá nic o kvalitě techniky sjezdu v lyžování – koneckonců technika sjezdu nebyla primárním tématem. Ovšem je zřejmé, že jde alespoň v České republice o více než populární sport. O zmíněné technice sjezdu hovořil i jeden z informantů:

„Lyžování je sport náročný na koordinaci pohybů. Dobře zvládnout techniku proto vyžaduje delší čas. Z lyžování s dětmi v současné době mám zkušenost, že za jednu sezonu, za cca 30 dnů strávených na sněhu se lyžař začátečník bezpečně pohybuje po upravené sjezdovce“ (Drlík).

Nicméně zvládnutí techniky sjezdu v lyžařském sportu je o tréninku, někomu to jde lépe/rychleji a někomu hůře/pomaleji. Každý není hned zdatný ve všem.

Po *Závěru*, do kterého právě nahlížíte budou následovat už jen pasáže se zdroji (použité literatury a internetových zdrojů), seznam příloh a samotnými přílohami – kapitola č. 7., 8. a 9.

Na úplný závěr své práce jsem se sem rozhodl vložit část citace z úvodu knihy *Naše hory, lyže, sníh*:

„Malá země ve střední Evropě, řekli byste kde nic tu nic. A přesto. Možná neprodukuje jednoho lyžařského mistra za druhým, zato udivuje dlouhé desítky let svým záparem do lyžařského sportu. Kde se v nás vzala ta láska, nebo spíš posedlost zimní dovolenou, lyžováním od rána do večera na ostrých červených a černých sjezdovkách nebo na náročných běžeckých tratích? Pokusíme se ukázat, že nespadla z nebe, ale má své pevné a dlouhé kořeny“ (Slavík 2020: 13).

Tato citace vlastně říká, že (sjezdové) lyžování má v srdci velké množství lidí.

7. Seznam použité literatury a internetových zdrojů

1. ABZ slovník cizích slov 2022. *Pojem perspektiva*. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/perspektiva> [4. 6. 2022].
2. Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
3. Bulíčka, M. and M. Honzík. 2006. *Bezpečně v horách a přírodě: Základy skialpinismu*. Hřensko: HUDYsport.
4. Český statistický úřad 2016. *Gender: Základní pojmy*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy [22. 5. 2022].
5. Envi Web 2021. *Panel OSN: Lidská činnost způsobuje globální oteplování, vlny veder i povodně*. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/119808> [24. 5. 2022].
6. Eriksen, T. H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál.
7. Flousek, J. 2016. *Vliv lyžování na horskou přírodu: shrnutí současných poznatků a stav v Krkonoších*. Vrchlabí: Opera Corcontica.
8. IPR PRAHA 2008. *Přírodní podmínky, krajina*. Dostupné z: https://iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP2008/2_2_prirodni_podminky_krajina.pdf [28. 2. 2023].
9. Kabátek, A. 2020. *Generace*, *Sociologická encyklopedie*. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Generace> [25. 5. 2022].
10. KLIPI SNOW SCHOOL RAMZOVÁ 2022. *O nás*. Dostupné z: <https://www.kilpiski.cz/O-nas/> [2. 6. 2022].
11. KUBASPORT 2019. *Technologie lyží?*. Dostupné z: <https://www.kubasport.cz/technologie-lyzi> [3. 3. 2023].
12. Kubát, P. 2022. *Za lyžování si lidé připlatí. Provozovatelé areálů kvůli rostoucím nákladům zdražili skipasy*, *Český rozhlas*. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/za-lyzovani-si-lide-priplati-provozovatele-arealu-kvuli-rostoucim-nakladum-8867502> [5. 3. 2023].
13. Linhart, J. 2017. *Metoda biografická*, *Sociologická encyklopedie*. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Metoda_biograficka%20A1 [27. 5. 2022].
14. New-dama.cz 2021. *Výroba technického sněhu, pohled do budoucnosti a vše o zasnežování*. Dostupné z: <https://www.nev-dama.cz/blog/zajimavosti/zasnezovani> [29. 5. 2022].
15. NORTHFINDER 2022. *RECCO®: Tuto vycihávku možná nikdy nevyužijete. A možná vám zachrání život*. Dostupné z: https://northfinder.com/cs/blog/post/72_recco-vyhledavaci-

- [system?page_type=post&gclid=CjwKCAiAjPyfBhBMEiwAB2CCItQ4zRwOxu5KbO-7BeIcd9uuAcK4F4g1u9cBkGP7HuxF4OzgzkFDPPhoCooUQAvD_BwE](https://www.researchgate.net/publication/358111111/system?page_type=post&gclid=CjwKCAiAjPyfBhBMEiwAB2CCItQ4zRwOxu5KbO-7BeIcd9uuAcK4F4g1u9cBkGP7HuxF4OzgzkFDPPhoCooUQAvD_BwE) [3. 3. 2023].
16. Novotná, H., O. Špaček, M. Šťovíčková Jantulová (eds.) 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK.
 17. Petrušek, M. 2017. Vztah primární, *Sociologická encyklopedie*. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vztah_prim%C3%A1rn%C3%AD [3. 6. 2022].
 18. Růžička, M. and P. Vašát. 2011. Základní koncepty Pierra Bourdieu: pole – kapitál – habitus, *AntropoWebzin*. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/zakladni-koncepty-pierra-bourdieu-pole-kapital-habitus> [31. 5. 2022].
 19. Sekot, A. 2003. *Sport a společnost*. Brno: Paido.
 20. Sekot, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada.
 21. Slavík, H. 2020. *Naše hory, lyže, sníh*. Praha: WWA Photo.
 22. SNOW.cz 2013. *Lyžování v Česku 1903 až 2013 po dekádách*. Dostupné z: <https://snow.cz/clanek/2172-lyzovani-v-cesku-1903-az-2013-po-dekadach> [5. 3. 2023]
 23. SNOW.cz 2019. *Na lyže v sukni*. Dostupné z: <https://snow.cz/clanek/5364-na-lyze-v-sukni> [30. 5. 2022].
 24. Socha, P. 2021. Budou k dostání lyže? Aneb co se děje ve stínu skladových zásob, *SNOW.cz*. Dostupné z: <https://snow.cz/clanek/6415-budou-k-dostani-lyze-aneb-co-se-deje-ve-stinu-skladovych-zasob> [5. 3. 2023].
 25. STEM 2022. *Finanční situace českých domácností a dopady zdražování – květen 2022*. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cz/pdf/2022/Financni-situace-prezentace-STEM.pdf> [28. 2. 2023].
 26. Špalková, G. 2007. *Bílé stopy na českém západě: historie lyžování na Šumavě, Plzeňsku a Domažlicku*. Plzeň: Starý most.
 27. Štěpánek, T. 2016. Metodika výuky lyžování dětí, *DOCPLAYER.cz*. Dostupné z: <https://docplayer.cz/16040140-Metodika-vyuky-lyzovani-deti.html> [6. 6. 2022].
 28. Vodáková, A. 2017. Komparace, *Sociologická encyklopedie*. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komparace> [26. 5. 2022].
 29. Volák, J. and L. Mikula. 2009. *Freeskiing: newschool lyžování*. Praha: Grada.

8. Seznam příloh

1. Příloha č. 1: Struktura rozhovoru s „nelyžaři“
2. Příloha č. 2: Struktura rozhovoru s (bývalými) lyžaři
3. Příloha č. 3: Struktura rozhovoru s provozovateli a zaměstnanci lyžařských středisek
4. Příloha č. 4: Struktura rozhovoru se skialpinistou

9. Pracovní struktura otázek

Protože jsem používal polostrukturované rozhovory, tak jsem otázky neměl přesně dané, vložím sem tedy přílohy se strukturou pracovních otázek. Konkrétně *Strukturu rozhovoru s „nelyžaři“*, *s (bývalými) lyžaři, provozovateli a zaměstnanci lyžařských středisek* a následuje *Struktura rozhovoru se skialpinistou*.

9.1 Struktura rozhovoru s „nelyžaři“

Když by mělo jít o lidi nepraktikující tuto zimní aktivitu, tak může přijít otázka, proč vlastně nelyžují. Tady se také objevovalo téma, co si pod pojmem lyžování představí. Lyžování je sportem, a tak jsem se zajímal i o jejich vztah k ostatním sportům, taktéž zda nějaký jiný dělají. Objevovalo se tam bezpochyby zaměření rodiny, s čímž může souviset nasměrování k provozování určitého druhu sportu, anebo právě naopak (absenci sportu). Vystalo také zaměření na bezpečnost v (ve sjezdovém) lyžování.

9.2 Struktura rozhovoru s (bývalými) lyžaři

Když by se mělo jednat o témata rozhovoru s lidmi, kteří lyžují/ovali, vyskytovala se tam témata rodiny (vliv). Došlo i na zmínění průběhu lyžařského dne. Zajímal mě jejich samotný vývoj ve sportu, kterým je právě (sjezdové) lyžování – jejich zdatnost. Přičemž se dostalo i na jejich vztah celkově ke sportu. Též jsem chtěl znát jejich názor na vnímání (sjezdového) lyžování i v kontextu s dobou. Jejich dopad COVID19 na jejich vztah k (ke sjezdovému) lyžování se mně zdál také podstatný. I proto, že výzkum probíhal v této době. Jako zásadní se mi jevila i jejich chuť vyjít ven, a jít tak dělat (jakýkoli) sport / pohybovou aktivitu. Došlo i na téma související s bezpečností, nejen v lyžování. Pakliže se jedná o název práce: *Komparace vztahů v generační perspektivě*, tak jsem se soustředil i na téma generace.

9.3 Struktura rozhovoru s provozovateli a zaměstnanci lyžařských středisek

Tyto rozhovory byly podstatnou částí mé bakalářské práce, abych si vytvořil ucelený pohled právě na sjezdové lyžování. V rozhovorech bylo téma historie, náročnosti, vývoje/pokroku, posunu, technologie, podob, provozování a směřování, a to vše bylo zaměřeno na lyžařské

odvětví. Zájem o diskuzi nad obtížností naučení (sjezdového) lyžování nezůstal bez povšimnutí, čemuž byl věnován krátký prostor i v rozhovorech s (bývalými) lyžaři i skialpinistou. Samozřejmě se v těchto rozhovorech znovu objevilo zaměření se na generační perspektivu, respektive, jak vypadají pohledy mladších a starších (mnou zkoumaných) lidí. Stejně tak jako tomu bylo u (bývalých) lyžařů a skialpinisty, nezůstala ani v tom stranou povídání nad epidemií COVID-19, která promluvila do fungování života (ztráty, vypořádávání, i skialpinismus nezůstal nedotčen – zejména kvůli popularizaci v průběhu epidemie, kterou jsem namátkou uvedl. O fyzické kondici, přípravě a technice ve (sjezdovém) lyžování byla také řeč.

9.4 Struktura rozhovoru se skialpinistou

Tento rozhovor se týkal i doby, kdy panovala epidemie COVIDU-19, s čímž souvisela právě popularizace skialpinismu. Stranou nezůstal ani význam skialpinismu jakožto volného svobodného vyžití. Vlastně se rozhovor týkal osobní zkušenosti, vztahu, včetně vnímání i lyžování v obecné perspektivě a (popularizace) skialpinismu – svým způsobem turistiky. Opomenuté nebyly ani vyplývající důsledky epidemie COVID-19 a s ní související omezení. K tomuto pohybu je jistě potřebná fyzická kondice, a tak i tam téma rozhovoru zamířilo. Došlo i na dotaz, vztahující se k podstatnému tématu samotné závěrečné práce, a to generačnímu pohledu. Pakliže jde o sportování, zajímal mě tedy i celkový vztah ke sportu, nejen ke skialpinismu.